

2/2010

Prospäkkäri

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n jäsenlehti



RETKI

RETKEILY • MATKAILU • VARUSTEET

Kuva Mikko Nikkinen



Tutustu nyt 19,90/4 numeroa

(norm. 32,40 €)

p. 044 733 0022

tilaajapalvelu@retkilehti.fi

Lehti ilmestyy 10 kertaa vuodessa. Kestotilaus laskutetaan kuuden kuukauden jaksoissa. Tilausjakson hinta on 42 €.





KANSI: Ammattikullankaivaja, kultaseppä Terhi Telilän kullainen katse. Oikeassa silmässä 82,8-grammainen Lemmikki. Vasen tähyilee uusia löytöjä. Kuva: Sirkka Merenluoto.

Tässä numerossa:

4 - 5	Pääkirjoitukset
6 - 9	Aleksi-hipun löytymisestä sata vuotta
11 - 13	Kullankaivajain mestaruuskisat; LKL:n vuosikokous 2010
14 - 17	Etelänristin alla
18 - 19	Viimeinen kesä; Ryhtiliike
20 - 21	Sitkeät saapasnahat pelastivat piispan
22 - 23	Kaivukauden isoimmukset 2009
24 - 26	Vaulojoen aarreaitta
27 - 29	Liiton valtaukset
30	Ensimmäinen suomalainen kultaeuro kaunein
32 - 35	Kohti Hollywoodia
36 - 37	Kirja Lapin kullasta ja kullankaivusta
38 - 39	Ensikertalaiset Karuojalla; Merkkipäivät

Prospäkkäriin aineisto on tekijänoikeuslain suojaama ja julkaistujen artikkelien ja kuvien osittainenkin lainaaminen tai kopiointi täten kielletään.

Prospäkkäri

Lapin Kullankaivajain
Liitto Ry:n jäsenlehti

34. vuosikerta
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa

Vastaava päätoimittaja:
Kai J Rantanen

Toimitus:
PL 86, 99871 Inari

Ilmoitushinnat:
1/1 s. 312 € (2. kansi)
1/1 s. 240 €
1/2 s. 162 €
1/3 s. 108 €
1/4 s. 84 €

Graafinen suunnittelu ja taitto:
Liisa Hertell, LH Viestintä

Paino:
Tammerprint Oy, Tampere

Hallitus

Puheenjohtaja:
Jouko Korhonen
Haukiputaantie 752
90910 Kontio
jouko.korhonen@kultaviiste.inet.fi
p. 040 344 2200 (klo 17 jälkeen)

Varapuheenjohtaja:
Mika Telilä
Torisevantie 55
37310 Tottijärvi
p. 0400 631 196,
fax: (03) 5128 127
mika.telila@kolumbus.fi

Sihteeri: Kai J Rantanen
PL 57, 99871 Inari
p. 040 7746 773
mullin.mallin@gmail.com

Jukka Kela
Pehkoskuru, 99885 Lemmenjoki

Esko Orava
Mellantie 14, 97220 Sinettä

Hannu Viranto
Eteläranta 42, 96300 Rovaniemi

Jouni Patokallio
Sylventie 4, 99800 Ivalo
p. 040 715 4031

PANKKITILIT:
Jäsenmaksut vain tälle tilille:
Nordea 217738-4977
Muut maksut:
Nordea 120130-103183

JÄSENASIAT

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry, PL 86, 99871 Inari
puh. 0400 836 500
s-posti: info@kullankaivajat.fi
kotisivut: www.kullankaivajat.fi

Mullis', päätoimittaja

Rautasormus

Tilastokeskuksen Väestö- ja kuoleman-syytilaston mukaan Suomessa solmittiin viime vuonna yhteensä 29 836 avioliittoa. Jos otetaan lähtöoletukseksi, että paremman väen vihkisormus sisältää sellaiset 5 grammaa kultaa, menee vihkisormuksiin pyöreästi 150 kiloa kultaa.

Lapin huuhdontakullan vuosituotanto on viime aikoina pyörinyt 30–35 kilon tietämillä. Kaikille suomalaisille emme siis pysty takaamaan lapinkultaista vihkisormusta.

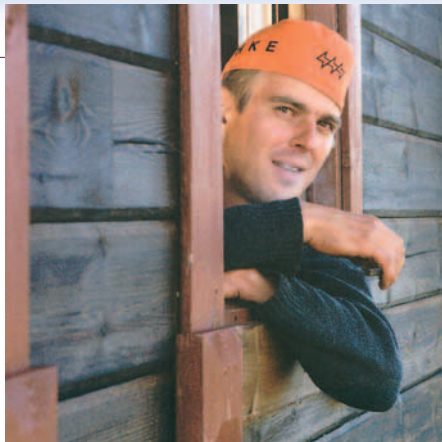
Liitoista 13 527 todettiin virhearvioksi ja päättyi eroon. Sormus lensi lepikkoon, tai sulatettiin romukultana. Jää vielä 16 309 avioparia ja 81,5 kilon kultaerä.

Rikkailla on usein platinaiset sormukset. Tilastojen mukaan vallasväkeä on noin viisi prosenttia väestöstä, eli 815 morsiamen sormessa hohtaa platina. Vielä jää 15 494 avioparia ja 77 ja puolen kilon kultatarve.

Ei perkule riitä sittenkään, vaikka voidaan ylpeydellä todeta, että koskaan aiemmin Lapin kullankaivun yli 140-vuotisen historian aikana ei kultaa ole kaivettu tehokkaammin, eettisemmin ja ekologisemmin kuin näinä päivinä.

Kullankaivajan ekologinen selkäreppu on laiha kuin matikanlurju, ja ainoat käytetyt kemikaalit ovat kaivajien iltanuotiolla sisäisesti käytämät. Samaan aikaan kun jokin sisäsyntyinen syöpä runtelee maailmantaloutta, on kullasta tullut ihmisten silmissä lähes kullanarvoista. Hinta nousee yhtä miehekkäästi kuin LKL:n jäsenmäärä.

Reilun kaupan yhdistys otti tänä keväänä pienimuotoisesti tuotetun kullan tuotelistalleen ja Lapiassa tuotetulle kullalle haluttaisiin korva-merkki, koska sijoittajat ovat heränneet haluaan alkuperältään lappilaista kultaa. Tätä samaa ajatustahan **Kari Merenluoto** ajoi toimissaan Lapin Kullankaivajain Liiton puheenjohta-



jana: Lapin kullan sertifiikaattia tuottamallemme luomu-kullalle.

EU-tasolla puuhataan uutta eurooppalaista mineraalistrategiaa, joka tähtää strategisten malmien omavaraisuusasteen nostoon. Katse on varmasti käynyt myös pienessä pohjoisessa maan-ääressä.

Tässä tilanteessa Suomen eduskunta valmistuu runnomaan läpi kaivoslain, joka on niin moderni, että sitä ei oikein tahdo ymmärtää kukaan alalla toimiva.

Talvisodan päätyttyä suomalaiset halusivat antaa panoksensa heikosti varustetun armeijan vahvistamiseksi. Kansalaiset vaihtoivat yli 300 000 kultasormusta teräksiseen sormukseen, joka itse asiassa oli nikkeliseosta.

Jokaisen Lapin kullankaivun ainutlaatuisen historian teurastamisen puolesta eduskunnassa äänestävän pitää tehdä matka omaan pieneen sieluunsa, katsoa itseään silmiin ja vaihtaa kaikki omistamansa ja perheensä omistamat kultakorut epäjalometalliin. Se on ainoa eettisesti oikea ratkaisu.

Kaikkien paitsi **Mietaan Jussin**, joka on omat Lemmenjoen kultaa olevat vihkisormuksensa omilla harteillaan Inarin Kultapullokkisoista hiihtänyt.

Lapiolki ellää, mut konneel' rikastuu!

Viimeisellä rannalla

Kullankaivajien epätoivoinen taistelu kohtalostaan kaivoslakiuudistuksen pyörremyrskyssä on edennyt eduskunnan valiokunnissa kevään aikana. Tätä kirjoitettaessa ympäristövaliokunta on lausuntonsa antanut, mutta perustuslakivaliokunta ei vielä. Lausunnossaan ympäristövaliokunta päätyi lakiehdotuksen kannalle Lemmenjoen konekaivun alasajossa. Kullanhuuhdontaluvan maksujen suuruuteen valiokunta ei ottanut kantaa. Eduskunnan kahvihuuhujen mukaan myöskään perustuslakivaliokunta ei tule esitystä pysäyttämään. Talousvaliokunnan mietintö menee syksyyn, joten kaivukausi alkaa näin ollen alakuloisissa merkeissä.

Koko prosessi on kestänyt jo sikäli pitkään, että itse kullekin on alkanut muodostua kokonaiskuva siitä tavasta, miten tämäntyyppiiset asiat maassamme hoidetaan. Samaten meidän asiaamme monella tapaa rinnasteiset asiat ovat saaneet aivan erilaisen kohtelun. Esi-merkkinä Pallaksen hotellilaaennus, jonka hyväksymistä perusteltiin sillä, että hotelli oli alueella jo ennen kansallispuistoa!

Huomionarvoinen seikka konekaivun alasajossa on, että paikallistahoista sen enempiä Metsähallitus kuin Lapin Ympäristökeskukseen ei etukäteen suureen ääneen rumpua lyönyt. Päinvastoin, molemmat olivat sopeutuneet siihen, että konekaivu jatkuu alueella ympäristöluvan normien kenties tarkentuesssa. Halu ja päätös konekaivun lakkauttamisesta syntyivät kehäkolmosen sisäpuolella, josta se ko. organisaatioissa on alaspäin edetessään pikkuhiljaa päitä kääntänyt. Sen lauluja laulat kenen leipää syöt.

Saamelaiskäräjien kanta on kaiken aikaa ollut kateuteen perustuvaa, mutta tekaistui-



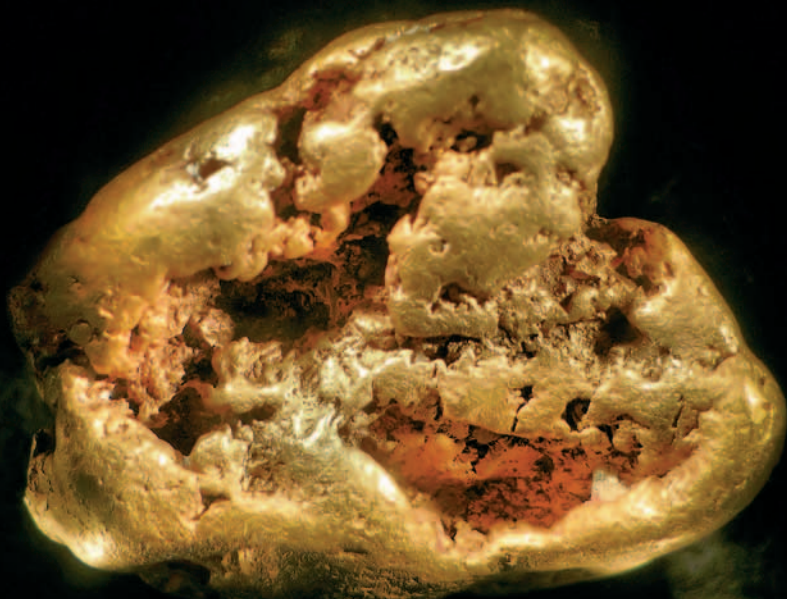
hin ympäristösyihin verhottuna kielteistä. Eri-tyisen selvästi kateus näkyy väitteessä, jonka mukaan Lemmenjoen koneellinen kullankaivu estää alueen matkailukehittämistä, kun jokainen Njurgalahdessa kävijä ymmärtää hetkessä asian olevan päinvastoin. Jos kullan hyödyntäminen Lemmenjoella kielletään, jää jäljelle enää luonnonvarjoista suurin ja parhaiten uusiutuva: kateus.

Kaivoslain osalta tilanne muistuttaa kulttielokuvaa "Viimeisellä rannalla". Elokuvasa seurataan ydinkatastrofin jälkeisen maapallon viimeisiä ihmisiä, jotka sukelusveneellä turhaan etsivät mahdollisia eloonjääneitä. Katsoja jää epäuskoisena odottamaan happy endiä, jota ei koskaan tule. Lopulta kapteeni ajaa sukelusveneen merelle upottaen sen miehistöineen.

Eduskunta päättää kaivoslaista syksyllä, tehdäänpä töitä sen eteen, että saamme vielä sen happy endin. Kaikenlaista voi tapahtua, vaikkapa kaivoslaki venyä vaalien yli.

Kaikesta huolimatta: uusi kultakesä on alkanut, purot täyttyvät kaivajista kullan hinnan ollessa taas uudessa ennätyksessä. Olkoon mielenne kevyt ja vaskoolinne painava!

Teksti ja kuvat: Kari A. Kinnunen



Aleksi-hippu kuvattuna Rahamuseon vitriinin panssarilasin läpi. Vitriinin kohdevalot tuovat hipun pyörityneisyyden ja kolojen kultakiteet kauniisti esiin. Isomushipun pinnan mikrorakenteetkin ovat hyvin näkyvissä.

Suomen Pankin kultahippu

Aleksi-hipun löytymisestä sata vuotta



Suomen Pankin Rahamuseossa Helsingin Snellmaninkadulla Senaatintorin kulmalla on ainut pysyvästi näytteille asetettu aito Lapin ennätyskokoinen kultahippu, *Aleksi*. Hippu ostettiin Suomen Pankin kokoelmiin 1930-luvulla. Hippu sijoitettiin turvavetriiniin vuonna 2003 Rahamuseon järjestämään Kultanäyttelyyn.

Näyttelyyn saakka hippua oli säilytetty pankin holvissa. Noina vuosikymmeninä hyvin harvat olivat päässeet sitä näkemään. Geologian tutkimuskeskukseen hippu tosin saatiin tutkimus- ja kopiointilainaan 1990-luvulla **Pentti Karhusen** ja kirjoittajan pyynnöstä.

Rahamuseon Kultanäyttelyssä Aleksi-hipusta muodostui heti varsinkin kotimaisten kävijöiden vetonaula. Oppaana työskentelevä **Ritva Laine** kertoi, että hipun suosion takia se sai Rahamuseosta tarkasti vartioidun sijoituskodin. Vuosittain hippua ihailee 7 000–9 000 vierasta. Ulkomaisia turisteja isomus ei Laineen mukaan ole liiemmin kiinnostanut. Tämä on ymmärrettävää kun tietää kuinka paljon isompia kultahippuja muiden maiden museoissa näkee.

Näyttelyssä vierailleita kultaihmisistä on häirinnyt hipun esittäminen Suomen suurimpana. Hippu on kuitenkin mitä ilmeisimmin alun perin ollut suurin. Siitä on otettu luotettavien tietojen mukaan alkuvaiheessa kahden sormuksen kullat. Tuoreet kuopat paljastuivat myös taannoisessa GTK:n tutkimuksessa. Silloin tosin oletin niiden johtuvan 1930-luvun kulta-analytiikan vaatimasta suurehkosta näytemäärästä (Kinnunen ja kumppanit 1994):

“Aleksin hipussa on yksi suurehko ja kaksi pienempää koloa, joista ilmeisesti on otettu kultaa kemiallisia analyysjä varten. Kolot on tehty jo ennen vuotta 1936, sillä **Sundellin** (1936) julkaisussa mainittu paino vastaa hipun nykyistä painoa. Koloista poistetun kullan painoa arvioitiin tekemällä vähästä koloihin täyte ja mittaamalla tämän jälkeen vahan tilavuus. Poistetun kullan paino saatiin tilavuuden ja tiheyden (13,08) avulla laskemalla. Kun kolot oletettiin hipun muodon mukaisiksi nyppylöiksi saatiin

poistetun kullan painoksi 6,7 g. Kun kolot oletettiin alun perin tasapohjaisiksi, saatiin poistetun kullan painoksi 1,6 g. Aleksin hipun alkuperäinen paino on siis tämän mukaan ollut enintään 392 g ja vähintään 387 g.

Suurin kolo on poikkileikkaukseltaan 7,7 x 6,9 mm² ja syvyydeltään 6 mm. Se on jonkinlaisen poran aiheuttama syvennys. Pienempi porauksen aiheuttama kolo on alaltaan 3 x 2 mm² ja syvyydeltään noin 1 mm. Näiden lisäksi hipun yhdestä kulmasta on sahattu pieni pala, jonka mitat ovat 7 x 2 x 1 mm. Hipun pinnassa on myös muutama



Hippu on sijoitettu Rahamuseoon tukevaan vitriiniin. Museon oppaana toimiva Ritva Laine on itsekin Lapin kävijä ja osaa kertoa hipusta monia tarinoita.

mahdollisesti lapion aiheuttama yhdensuuntainen naarmujoukko.”

Rahamuseon Aleksi-hipun vitriinin selosteessa tämä puoli tulee mielestäni selvästi esille:

“Tietävästi suurin Suomesta tavattu kultahippu Aleksi löydettiin vuonna 1910 Inarin Laanilasta. Sen nykyinen paino on 385 g. Perimätiedon mukaan hippu oli alun perin kuitenkin painavampi, mutta löytäjä,

Mikko Aleksanteri Kiviniemi, irrotti siitä kultaa vaimonsa vihkisormukseen. Hipun kultapitoisuus on 93,7 prosenttia.”

Hipputilastoissa Aleksi-hippu kuitenkin on listattu vasta kakkossijalle. Syynä tähän on kirjoittajan ja varsinkin Pentti Karhusen 1990-luvulla tekemä linjaus. Asiasta keskusteltiin myös **Seppo Partasen** kanssa. Mielestämme hippu piti listata sen nykyisen painon mukaan, sillä hipussa havaitsemilleni kirkkaille kuopille ei tuolloin ollut kunnollista selitystä.

Mielestäni on kunnioitettavaa, että ainakin yksi kaikkein suurimmista Lapin hipuista on pysyvästi ihmisten tarkasteltavissa. Semminkin kun tänä vuonna on Aleksi-hipun löytymisen satavuotispäivä. Rahamuseoon ei edes ole pääsymaksua. Vitriinissä hippua voi tarkastella aivan lähietäisyydeltä ja kohdevalot sopivat jopa sen valokuvaukseen. Muut isomukset ovat visusti pankkiholveissa ja vastaavissa paikoissa. Niistä on



Lapin isoimmat hiput ovat niin samankokoisia, että ne voisivat kumpikin ansaita ykköspaikan. Kuvassa hippujen kullatut kopiot GTK:n Geonäyttelyn hippuvitriinissä.

näyttelyissä vain kullattuja kopioita. Hippujäljennökset pystyvät antamaan vain summittaisen kuvan alkuperäisestä koosta ja muodosta. Pinnan pienrakenteet ja hippukullan värin vivahteet eivät jäljennöksissä toistu oikeastaan lainkaan. Kopioista puuttuu aidon hipun henki.



Rahamuseo sijaitsee osoitteessa Snellmaninkatu 2, Senaatintorin kulmassa keltaisessa rakennuksessa. Museon sisustuksen on suunnitellut Juhani Pallasmaa, jonka käsialaa on myös Inarin Siida-museo.

KIRJALLISUUS

Kari A. Kinnunen (2000) Suurimmat kultahiput *Geologi* 52 (4–5), 87–99. Netissä <http://www.gtk.fi/geotieto/jokamies/suurimmat.htm>

Kinnunen, Kari A., Johanson, Bo, Terho, Mauri ja Puranen, Risto (1995) Aleksi kultahipun (385 g) laboratoriotutkimuksista. Summary: Aleksi gold nugget (385 g) – laboratory studies. *Geologi* 47 (3), 35–39. Netissä http://arkisto.gtk.fi/m19/3831/M19_3831_94_1.pdf

Mickelson, Peter (1998) Kultaa kalliimpi löytö. *Pankko* (Suomen Pankin henkilöstölehti) 4–5, 1998, 6–7.

Sundell, I.G. (1936) Fineness and composition of alluvial gold from the Ivalojoiki, Finnish Lapland. *C.R. Soc. Geol. Finlande* 9, 155–160.



Aleksin ominaisuudet

- ▶ **Nimi:** Aleksi
- ▶ **Löytäjä:** Mikko Aleksanteri Kiviniemi
- ▶ **Löytövuosi:** 1910
- ▶ **Löytöpaikka:** Laanila, Hangasoja, Inari (peruskartta 3831 04)
- ▶ **Paino:** 385,36 g
- ▶ **Tiheys:** 13,081 g/cm³
- ▶ **Läpimitat:** 57 x 52 x 28 mm
- ▶ **Pyöristyneisyys:** puolipyöristynyt (Powers). Kulmat ja ulokkeet voimakkaasti pyöristyneitä. Hippu on pyöristyneempi kuin Evert-hippu (392,9 g).
- ▶ **Kemiallinen koostumus painoprosenteina:** Au 93,7, Ag 6,11, Bi 0,47, Hg 0,12, Cu 0,07, Se 0,04, S 0,02 (keskiarvo, 36 mikroprobianalyysiä, anal. Bo Johanson)
- ▶ **Pintarakenteet:** primaarikoloja, mikrouurteita, painaumakoloja, uurrelasturakenne, ja ihmisen jäljiltä kullan irrottamisesta syntyneitä jälkiä.

Hipun löytäjän pojanpojanpoika **Jori Petteri Kiviniemi** on kertonut löydöstä eloisesti Suomen Pankin lehteen (Mickelsson 1998):

“Iso-Aleksi oli syyskuun alkupäivinä, vuonna 1910, jatkanut kaivuhommia, kun muu porukka meni laittamaan ruokaa. Siinä porukassa oli vissiin neljä muuta heppua. Sorainen lapio teki naarmut hipun siliään pintaan, kun Iso-Aleksi tökki rännin yläpäähän jummiin jäänyttä raskasta möhkälettä. Muonamies meinasi tukehtua leipäänsä, kun Iso-Aleksi toi isomushipun kannon nokkaan porukan ihimelettäväksi. Rehellinen Iso-Aleksi sai ottaa hipusta sormuskullat ittellensä löytöpalakkioksi, ja sen aikaiset

sormukset olivat aika järeitä. Siitä hipusta on tehty varmuudella yksi ja mahdollisesti kaksi sormusta.”

Jori Petteri toimi haastattelun aikoihin nuorena ekonomistina Suomen Pankissa. Hän oli sukunsa kanssa Rahamuseon Kultaneyttelyn kutsuvieraita vuonna 2003. Näyttelyn avasi Suomen Pankin johtaja **Sinikka Salo**. Sitten Jori Petteri on toiminut vaativissa tehtävissä ulkomailla investointipankeissa, modernia konekaivuuta tavallaan sekin. Sitkeä kultavirran on siten pyssynyt Kiviniemen suvussa sata vuotta.



KULTAMAILLE RETKIREPPUUN LAPPILAISET ERÄRUOAT

Kuivatut, kotimaiset, lisäaineettomat ja kevyet porokeitot ja -kiusaukset, poronkäristys, kasvisateria ja ruispuurot mustikasta ja puolukasta

Lapin Kuivaherkku

Keminmaa

puh. 040 5714467

www.lapinkuivaherkku.fi



IVALO RIVER CAMPING

- Mökit alk. 30 € / vrk
- Lounas-buffa arkisin 7,90 €



Kesäsesonkina avoinna joka päivä 08-02

- Karaokea, hyvää musiikkia & tunnelmaa

LKL:n jäsenille majoitus -10%

Ota yhteyttä!

0400 395 046

www.ivalorivercamping.com


Tervetuloa!!!!

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry järjestää

Kullankaivajain mestaruuskisat

16.7.–18.7.2010

PAIKKA: IVALO RIVER CAMPING, KERTTUOJA

Kisat käydään on-line-tyyppisesti omilla vaskooleilla.

Cup-kisassa järjestäjien vaskoolit, ei-online-tyyppisesti. Ajat ovat noin-aikoja.

Järjestäjät pidättävät oikeuden aikataulun muutoksiin.

PERJANTAI 16.7.

Kultakisojen avajaiset ja ilmoittautuminen alkaa klo 17:00. ♦ Sarjat: Parivaskaus 18:00, kasavaskaus 18:30 sekä vapaavälinesarja 19:30.

LAUANTAI 17.7.

Ilmoittautuminen alkaa klo 9:00. ♦ Sarjat: Alkueriä: Veteraanit 9:30, Naiset 10:00, Miehet 11:00, Yleinen 12:00, Cup 13:00. ♦ Välieriä 15:00, Pekkojen Malja 17:00, Kreivin aikaan 17:30, Jokeri 18:00. 15.6. 2010 Lapin Kullankaivajain Liiton tiedotustilaisuus jäsenille päivän kisojen jälkeen.

SUNNUNTAI 18.7.

Ilmoittautuminen alkaa 9:30. ♦ Välieriä 10:30, Cup finaali 11:30, loppukilpailut alkavat 12:00: lapset ja nuoret, loppukilpailut jatkuvat 13:30: veteraanit, miehet ja naiset, Joukkuekilpailu 15:00. ♦ Palkintojen jako 16:00.

Hinnat: lapset ja nuoret 0 €, veteraanit 15 €; miehet ja naiset 20 €; parivaskaus, kasavaskaus, Cup, Pekkojen Malja ja Kreivin aikaan 20 €; Jokeri 25 €; Joukkuekilpailu 30 €.

Tervetuloa kisailemaan ja nauttimaan!

Majoitusta voi kysyä www.ivalorivercamping.com



Kullankaivu ammattina, elämäntapana ja harrastuksena

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry

www.kullankaivajat.fi

LKL:n vuosikokous 2010 Inarissa

Hallitus jatkaa entisin miehityksin

Lapin Kullankaivajain Liiton vuosikokous pidettiin 27.3.2010 Siidan auditoriossa Inarissa. Kokoukseen osallistui 52 jäsentä.

Ennen vuosikokousta paikalle oli saapunut **Tiina Kämäräinen** ja **Petri Liljaniemi** Lapin ely-keskuksesta kertomaan Lemmenjoen alueen koneellisen kullankaivun ympäristövaikutuksista, minkä jälkeen keskusteltiin kaivoslain tilanteesta.

Itse vuosikokouksen puheenjohtajana toimi **Antti Peronius** ja sihteerinä **Pirjo Muotkajärvi**. Vuosikokouksessa hyväksytyt toimintakertomus vuodelta 2009 sekä toimintasuunnitelma vuodelle 2010 ovat tutustuttavissa yhdistyksen kotisivuilla osoitteessa www.kullankaivajat.fi.

Liittymis- ja jäsenmaksujen suuruudet oli vahvistettu jo vuosikokouksessa 2009. Vuoden 2011 maksut päätettiin säilyttää saman-



Mustanaamio on kuollut, eläköön Mustanaamio! Vastavalittu LKL:n hallitus Siidan pihalla Inarissa. Vas. Jouni Patokallio, Hannu Viranto, Kai J. Rantanen, puheenjohtaja Jouko Korhonen, Esko Orava, Mika Telilä ja Jukka Kela.

suuruisina: jäsenmaksu 22 € ja liittymismaksu 10 €. Kullalla maksaville hinnaksi muodostui vuosikokouspäivän maailmanmarkkinahinta, 1,1 g Lapin kultaa.

Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti **Jouko Korhonen**. Suljetun lippuäänestyksen tuloksena myös hallituksen erovuoroiset jäsenet tulivat uudelleen valituiksi.

Hallituksen esityksen mukaisesti liiton uusiksi varsinaisiksi jäseniksi hyväksyttiin yhdistyksen sääntöjen 3. § mukaisesti 15 kannattajajäsentä: **Raimo Hiiliaho, Olli Karjalainen, Marja Kasakkamäki, Väinö Kukkola, Lauri Kuusirati, Bo Lindberg, Keijo Madetoja, Reino Miinala, Hannes Mikkola, Paavo Myllymäki, Vasant Mäkinen, Maija-Liisa Peltonen, Jouko O. Soininen, Maija Vehviläinen ja Risto Vehviläinen**.

Edellisessä vuosikokouksessa esitetyn mukaisesti hallitus oli valmistellut yhdistyksen sääntöihin muutosta pykälään 5. ja 10.



Ympäristönsuojelupäällikkö Tiina Kämäräinen Lapin ely-keskuksesta ja vuosikokouksen puheenjohtajana toiminut edunvalvontapäällikkö Antti Peronius sekä ulkoisten suhteiden sektorivastaava Hannu Viranto LKL:stä keskustelemassa kullankaivun ympäristövaikutustarkkailun tuloksista, tulevaisuudesta ja tuunaamisesta.

Sääntömuutos hyväksyttiin. Sääntömuutos vaatii voimaantullakseen kahden varsinaisen kokouksen hyväksynnän.

Otteet pykälien muutoskohdista:

5. § ” - - - Hallitus on päätösvaltainen, jos puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan luettuna kolme jäsentä osallistuu kokoukseen. - - - Puheenjohtajan, jota kutsutaan yhdistyksen puheenjohtajaksi, toimikausi on kolme vuotta. - - - ”

10. § ” - - - 8) Valitaan hallitukselle puheenjohtaja ja jäsenet erovuoroisten tilalle. - - - ”

Yhdistyksessä on ollut toimintakauden loppussa yhteensä 3 021 jäsentä, joista 346 varsinaisia jäseniä.

TÖITÄ TARJOLLA -

JA IHAN VÄHÄN RAHAAKIN

Liitto on hakemassa uutta toimintamallia tähän asti puheenjohtaja Jouko Korhosen vähäisiä joutoaikoja kuormittaneeseen kotisivujen päivitykseen.

Haetaan innovatiivista ja luovaa verkkoviestinnän suunnittelijaa ja toteuttajaa ylläpitämään ja kehittämään Lapin Kullankaivajain Liiton internet-sivuja yhteistyössä nuorekkaan ja dynaamisen hallituksen kanssa.

Palkkaus ja luontaisedut eivät kaikilta osin noudata it-alalla totuttua.

Halukkuudesta voi ilmoittaa liiton sähköpostiin: info@kullankaivajat.fi tai puhelimitse sihteerille: 040 7746 773 / Mullis’.



Kaikkien Eureka-lippua käyttöönsä ottavien toivotaan noudattavan The Eureka Centerin "Eureka Flag Style Guide"ssa julkaisemia väriä, mittasuhteita ja muotoilua koskevia standardeja. Löytyy osoitteesta www.eurekaballarat.com. Tai KVG.

Etelänristin alla



en jälkeen, kun liiton puheenjohtaja **Jouko Korhonen** pari vuotta sitten Kultaristeilyn avausseminaarissa viittasi Australian kultakentillä Ballaratissa vuonna 1854 tapahtuneeseen kullankaivajien kannanousuun, ja sen yhteydessä kapinalliseen symboliksi nousseeseen Eureka-lippuun, on tuo Etelänristin lipuksikin kutsuttu kapinahengen symboli nostettu luomaan uskoa myös Lapin kultapurojen varsilles.

Merkittävää on, että Ballaratissa oikeuksia ja vapautta puolustettiin aluksi rauhanomaisesti ja kenttäolosuhteet huomioiden huomattavan demokraattisesti. Valtion vastaus oli lisätä brutaaleja ja mielivaltaisia kailupatarkastuksia.

Sitten karkasi muuli kieseistä. Kolmen sadan poliisin joukko murskasi pikkumais-

ta byrokratiaa, kohtuuttomia lupamaksuja ja korruptoituneita viranomaisia vastaan suunnatun muutosvoiman väkivaltaisesti. Kolmisenkymmentä kullankaivajaa ja viisi poliisia kuoli varttitunnin kestäneessä yhteenotossa. Poliisikonstaapeli **John King** raastoi kullankaivajien vaimojen ompeleman lipun alas kaivajien rakentamilta paaluvarustuksilta. Yli vuosisadan ajan sen riekaleita säilytettiin yleisöltä piilossa kaupungin museon kaapissa.

Sittemmin Eureka-lipusta on tullut australialaisille merkittävä viranomaisvastaisen kapinahengen ja demokratian symboli. Äärioikealta äärivasemmalle. Sitä kannetaan uusnatsien marsseilla ja sillä verhoillaan kuolleiden kommunistien arkut.

Paikalla myöhemmin vierailut **Mark Twain** oli vaikuttanut pienimuotoisesta, mutta poliittisesti merkittävästä vallanku-

mouksesta; hän piti Eurekan tapahtumia hävityn taistelun kautta saavutettuna voiton. Iskuna vapauden puolesta, taisteluna periaatteiden puolesta epäoikeudenmukaisuutta ja sortoa vastaan.

Australiassa viesti meni lopulta perille. Kullankaivajia kuunneltiin – ei pelkästään muodollisesti kuultu – ja oikeudet paraniivat vähitellen.

Kultaa kallionkolossa

Eurekan viesti ja sen vastaanottaja on Lapin kultamaillakin selvä.

Kaivoslakiväennön pitkää piinaa sopisi tietenkin ”juhlistaa” liputtamalla. Mutta sopiiko Etelänristi tänne Pohjantähden alle, vai olisiko aihetta harkita vielä ja päätyä johonkin maakunnallisempaan, kuten liitto toivoi Särkänniemi Oy:n tekvän sen suunniteltua 70-luvulla markkinakullanhuuhdonta-ajan avaamista huvipuistoonsa?

20. maaliskuuta 1976 LKL:n johtokunta valitsi liiton jäsenmerkkilipun voittajaksi **Kari Pakarisen** ehdotuksen ”Kultaa kallionkolossa”, jossa korundin kidemuotoa mukailevalla pohjalla on tyylielty kuva pohjakallion koloon takertuneesta kultahipusta.

Merkin pohjalta liitolle tilattiin Finn Marinin lipputehtaasta Tikkurilasta oma lippu. Valmistaa lippua ei kuitenkaan hyväksytty – Pakarisen muistaman mukaan mahdollisesti väärin värien vuoksi – ja se palautettiin tehtaalle.

Jonkinlaisena hätävarana liitolle ommeltiin lippu käsin. Ompelijoina olivat **Inkeri Syrjänen**, **Kaarina Ritala** ja **Nina Petelius**. 24. heinäkuuta 1976 kullanhuhdonnan SM-kisojen yhteydessä Tankavaarassa suoritettiin lipun naulaaminen, ja liiton ensimmäinen puheenjohtaja **Kullervo Korhonen** vihki sen käyttöön. Seuraavana vuonna liitolle tuli lopulta myös tehdasvalmisteinen

lippu, joka naulattiin alkuperäisen mallin mukaisesti.

Ensimmäisen lipun päätyminen Kultamuseon haltuun oli aikanaan suuria tunteita nostattanut episodi liiton ja Kultamuseosäätiön yhteisessä historiassa. Asiasta on luonnollisesti parikin eri näkemystä.

Molempia lippuja naulaamassa ollut **Yrjö Korhonen** totesi aikanaan lippujen olevan ja pysyvän museon arkistossa. Asialla ei aikanaan hänen mielestään ole merkitystä.

Tämä lyhyesti selityksenä niille, jotka ovat ihmetelleet miksi LKL ei tilaisuuksissaan näytä omaa lippuaan.

LKL:n 60-vuotisjuhlissa Kultamuseoyhdistys lahjoitti liitolle lipun.

Maaliskuussa 2008 liitto tilasi **Karhun Jussin** kautta liiton merkin pohjalta suunniteltuja isännäviirejä jäsenistölle myytäväksi.

Honor & Humor

Kolmas lippu, jolle kullankaivajat voisivat Ballaratin suivaantuneiden kaivajien tavoin vannoa juhlallisen lippuvalan ”Me vannomme Etelänristin kautta seisovamme toistemme rinnalla ja taistelevamme puolustaaksemme oikeuksiamme ja vapauksiamme” on Miessin Kuvernöörin **Heikki Pihlajamäen** lippu.

Alkuperäisen Miessinmaan kuvernementin lipun oli Heikille ommellut **Esko Venäläisen** vaimo **Helvi** 1960-luvun loppupuolella. Tunturiladun puheenjohtajana tuolloin toiminut Esko oli Heikin vääriteistä se ideanikkari, joka aikanaan suunnitteli mm. Kuvernöörin viraston virallisen vaakunan ”Miessinmaa Kuvernöörin virasto Honor & Humor”.

70-luvun lopulla lippu kärsi eräänä Yötömänä Yönä niin merkittäviä vaurioita, että **Hannele Lahtelan** piti ommella Heikille uusi lippu vanhan mallin mukaisesti. Tähän



◄ Aito ja alkuperäinen Miessinmaan lippu 1970-luvun loppupuolella. Lipunnostossa Heikki Pihlajamäki, Aatos Flinck ja ja Aatoksen sukulaismies Jakke.

▼ Miessin kuvernööri, kullankaivaja Heikki Pihlajamäki lipunnostossa Kuvernöörin viraston pihalla Lemmenjoen Miessijoella.



lippuun tuli Heikin toivomuksesta siniset reunukset, ja vaskooli ja lapion terä muutuivat mustiksi.

Lapin Kullankaivajain Liiton viettäessä syyskuussa 1969 kahdeksan olutkorin ja kolmenkymmenen makkarakilon voimin 20-vuotisjuhliaan Pellisen kämpällä Morgam-ojalla noudettiin tilaisuutta juhlistamaan Pihlis-Heikin lippu, koska liitolla ei vielä ollut omaa lippua.

Heikin itsensä kerrotaan nostaneen lipun salkoon kun Kuvernööriin virastolle ilmestyi kunnan viinainen turisti. Mutta sittenkin vasta sen jälkeen, kun hän oli itse todennut kantamuksen lipunnoston arvoiseksi.

Lipunnostolla viestitettiin samalla muille kaivajille, että paikalle oli saapunut turisteja kylätuliaisineen. Jotkut tiesivät silloin siirtää kyläilyn myöhempään ajankohtaan, jotkut taas suunnata nokialaiset Heikkiin –

varsinkin jos lippu roikkui tangossa monta vuorokautta peräkkäin.

Sittenmin Pihlajamäessä on jatkettu Juhannuksen – ja vuodesta 1980 Pekanpäivien – lipunnostoperinnettä. Myös esim. riekokeijaisten ja muiden satunnaisten juhlatilaisuuksien yhteydessä Heikin lippu yhä nostetaan salkoon.

Muita kansallisia säädöksiä tai määräyksiä tämän yksityisomisteisen Miessinmaan lipun käytöstä ei ole.

Ehkä tämän vuosituhannen kullankaivajien joukosta vielä löytyy sen verran luovuutta ja yhteisöllisyyttä, että saisimme tuotettua virallisen kapinalipun juhlistamaan uuden kaivoslain saapumista.

Sen lipun voi sitten nostaa kultaleiriin liehumaan Kwai-joen silta-elokuvan teemaa ”Colonel Bogey March” vihellellen. Odotellessa, että valtiovallan kullankaivajille myöntämä lippu valmistuu.

Nimittäin se menolippu.

Mullis’



Tämä Miessinmaan lippu voisi esiintyä kullankaivajien kapinalipun yläkulmassa kuten Iso-Britannian Union Jack oseanialaisten kansainyhteisön jäsenten valtiolipuissa.



▲ Lemmenjoen aktiivikullankaivaja Esa Pylväs mietteissään. Miten päättyykään tämä vielä.

▼ Esa Pylväs kylästelemässä naapurissa Isolassa. Vas. Esa Pylväs, Pentti Madetoja, Satu Hietala ja Keijo Madetoja.



Viimeinen KESÄ

■ Kirvestä ei kannata vielä heittää kaivoon, vaikka Museovirastolle tehtävä Lemmenjoen kullankaivajien dokumentointi päättyikin. Elämä on niin pienistä asioista kiinni.

Museovirastolle tehtävä Lemmenjoen kullankaivajien dokumentointi tuli tässä muodossaan päätetepisteesensä.

Meillä oli rahoitussuunnitelma Museoviraston kanssa kolmivuotis-kaudeksi. Kausi tuli päätökseen, eikä rahoitukselle saatu jatkoa. Sopimukseen hakijoita oli muitakin.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö asia olisi dokumentoinnin arvoinen, päinvastoin. Kullankaivajien elämänmuodon taltiointi on jälkipolvien kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Viime kesä meni kuitenkin suunnitelman mukaisesti. Museovirasto sai kuvat arkistoonsa Kapsuojalta, Kivikkopurolta ja Kaarreojan maisemista **Isolan Tapiosta** ja **Kohtamäen Antista**.

Tämä projekti on tarjonnut minulle lukuisia antoisia hetkiä. Uskon, että tarina ei pääty tähän. Lemmenjoki pysyy aina ajatuksissani. Katsootaan, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

Kiitos kaikille projektiin osallistuneille.

Seppo Hyvönen

Ryhti-liike

Tie helvettiin on kivetty hyvillä aikeilla. Tie Palsille ei edes niillä...

■ Hyvistä aikeista huolimatta liiton yhteis-alueiden yleisilme on vaarassa päästä repsah-
tamaan ja vaatii tästä syystä pieniä kasvojen-
kohotusoperaatioita. Samoin kuin viime kai-
vukaudelta kantautui tietoja epäasiallisestakin
käyttäytymisestä jäsenvaltauksilla: porukkaan
on päässyt luikertelemaan niitäkin, joilta on
terävin kynä penaalista hukassa ja toiminta
joskus sen mukaista.

Siksi sääntöjä on täytynyt osin selkiyttää.
Ohessa lanssien osalta:

1. Varastolansseja saavat käyttää vain liiton
jäsenet
2. Lansseilla välivarastoidaan ainoastaan kul-
lankaivuun liittyvää tavaraa, ja säilytettävä
tavara on merkittävä omalla nimellä ja pu-
helinnumerolla.
3. Maksimisäilytysaika on 2 (kaksi) vuotta.
4. Nestemäisten polttoaineiden säilytyksessä
on noudatettava niitä koskevia määräyksiä.

HUOM! Härkäselän varastoalueella 21.7.
oleva merkitsemätön omaisuus siirretään lii-
ton toimesta kunnan hyötyjäteasemalle.

Siivous- ja maisemointitalkoot

Liitto järjestää 21.7.2010 yhdistetyn Härkä-
selän välivarastointialueen selvitys- ja siivous-
talkoot. Samalla siivotaan ja maisemoidaan lii-
ton päättyneet valtaukset Yhteinen, Palsin pa-
ras ja Palsin suo Palsilla niiltä osin kuin se kai-
voslain määräysten mukaisesti on tarpeen.

Kokoonnutaan Härkäselän varastointialu-
elle 21.7.2010 aamulla kello 11:00.



Kultahaminan varasto 2000-luvulle

Liitto järjestää Lemmenjoen alueen kaivajille
kotiseuturetken 1980-luvulle järjestämällä
Kultahaminan varaston raivaustalkoot 25.7
.2010. Varasto raivataan ja järjestellään. Kaik-
ki merkitsemätön ja todistettavasti tunnistam-
aton tavara ja kampe hävitetään.

Kokoonnutaan Kultahaminaan 25.7.2010
aamulla kello 13:00.

Samoin jokainen Äivihjärven lanssin käyt-
täjä voisi kylillä käydessään käydä vilkaisemassa
omia jälkiään lanssilla ”sillä silmällä”. Resut
tynnyrit ja muu joutotavara selkeästi erilleen,
niin sovitaan Kultahaminan talkoissa niiden
poiskuljetus.





Kartta on vuodelta 1897, juuri Klondyken kultaryntäyksen kuumilta hetkiltä.

Alaska oli ostettu 30 v. aiemmin venäläisiltä ja raja on karkeasti merkitty maastoon vain kymmenkunta vuotta aiemmin.

Noissa maisemissa piispa Isaac Stringer kumppaneineen hortoili eksyksissä yli kaksi kuukautta syyskuun 1909.

Sitkeät saapasnahat pelastivat piispan

Piispan saappaat inspiroivat Chaplinia Kultakuume-elokuvassa

Kun Dawson Cityn kullankaivajayhteisön seurapiiri järjesti juhlat syksyllä 1909, oli yksi poissa avajaismarssista. Hän oli englantilaisen kirkon piispa **Isaac Stringer**. Hän oli lähtenyt Fort McPhersonin linnakkeesta kohti Dawsonia, mutta kadonnut Peel- ja Porcupine-jokien välisen vedenjakajaseudun erämaahan. Miehestä ei kuulunut mitään.

Kului lähes kaksi kuukautta. Sitten eräänä päivänä piispa laihtuneena ja riutuneena ajoi koiravaljakon kyydissä Yukon-joen jäällä kohti Dawsonia.

Mitä oli tapahtunut? Missä piispa oli viipynyt?

Matkaa piispalla toki oli kuljettavanaan lähes tuhat kilometriä: ensin kanootilla Peel-jokea jonkin matkaa alavirtaan, siitä Rat-jokea ylös vedenjakajalle, jonka yli kanootti ja varusteet oli kannettava West Rat-joelle, jota alas Porcupine-joelle ja edelleen Porcupinen ja Yukon-joen risteyskässä olevaan Fort Yuko-

nin linnakkeeseen ja kauppapaikkaan. Täältä oli melottava Yukon-jokea ylös Dawsoniin.

Matkareitin piti olla tuttu, sillä piispa kulki sen lähes vuosittain. Opas oli kuitenkin mukana. Mutta tällä kertaa opas sairastui ja piispa joutui kumppaninsa **C.J. Johnstonin** kanssa kääntymään takaisin. Johnston oli Englannin kirkon lähetystyöntekijä.

Oppaan sairastuminen johti viivytykseen. Joki alkoi takaisin Fort McPhersoniin kääntyneiden miesten edellä jäätyä. Heidän oli hylättävä kanoottinsa ja jatkettava matkaa jalkapatikassa.

LUMIKENGÄT PAJUN OKSISTA

Miehet joutuivat lumimyrskyn. Lunta satoi niin paljon, että heidän oli valmistettava lumikengät. Ne tehtiin pajun oksista taivuttamalla ja moksasiinin nauhoilla sitomalla.

Piispalla ja kumppanilla oli evästä enää kolmeksi päiväksi, kun he pyrkivät pois vedenjakajaseudulta. Pakkasusva hämähäytti maise-

man ja eksyneiden tavoin miehet kiersivät ympyrää. He palasivat päivän kulkemisen jälkeen aina takaisin paikkaan, jonne he olivat jättäneet kanoottinsa.

Muona loppui. Ainoa eväs oli lumen alta löytyvät karpalot.

PIISPALLA VÄLÄHTI

Hädän hetkellä piispalla välähti. Vuosien varrella hän oli nähnyt, kuinka intiaanit olivat raaputtaneet majavannahasta karvan pois, keittäneet nahan ja juoneet syntyneen keiton.

Piispa Stringer ja pastori Johnston päättivät keittää saappaansa, joissa oli mursunnahkaiset pohjat ja hylkeennahkaiset varret. Miehet raaputtivat saapasnahoista karvat pois, tekivät nuotion ja keittivät saappaitaan seitsemän tuntia. Sen jälkeen he paistoivat saapasnahkojaan nuotion kuumentamalla kivillä.

Piispa kertoi myöhemmin, että sapuska oli pitkästä valmistusajasta huolimatta sitkeää, mutta niissä oloissa aivan maukasta ja ravitsevaa.

Aterioinnin jälkeen miehet pyrkivät uudelleen matkaan, mutta päiviä kului ja miehet pysyivät erinomaisen eksesyksissä.

Ruoka oli taas lähes lopussa.

ELÄMÄ VAI KUOLEMA?

Miehet vaelsivat eksesyksissä ja mielessään jo luopuivat elämästä. He päättivät rakentaa puuhun lavan, jonne asettautuisivat kuolemaan. Lava oli tehtävä siksi, etteivät sudet raatelisi miesten ruumiita kuoleman jälkeen.

– Mutta sitten päätin, että jos meissä riittää puhtia rakentaa lava kuolemista varten, niin yhtä hyvin meissä on sisua jatkaa elämistä, piispa Stringer kertoi myöhemmin.

Miehet jatkoivat vaellustaan ja tulivat vihdoin ison joen partaalle. He tekivät jäähän avannon ja näkivät, että joki virtaa pohjoiseen. Sen täytyi olla Peel-joki. He lähtivät seuraamaan jokea.

Vähän myöhemmin he havaitsivat turkismetsästäjän pyydyksen. Se oli ensimmäinen merkki ihmisistä yli kuukauteen. Miehet söi-

vät viimeiset saapasnahkamuruset ja jatkoivat matkaa.

Lopulta he kuuluivat koirien haukuntaa ja lasten ääniä.

TUNNISTAMATTOMAT KIRKONMIEHET

Miehet olivat niin loppuun uupuneita, että viimeisen mailin kulkemiseen kului viisi tuntia. Molemmat olivat laihtuneet 25 kiloa, eivätkä kylän laidalle vastaan tulleet intiaanit tunteneet heitä. Vasta kun piispa oli puhutellut yhtä intiaania nimeltä ja mumissut sanan *iziquilsiz* (nälkä), intiaanit tunnistivat miehet ja kantoivat heidät leiriinsä.

Piispan kertoman mukaan ruoka ei aluksi juuri maistunut, mutta vähitellen pieniä annoksia syöden alkoi ruokahalu palata. Haittana oli vain se, että piispa huomasi kätkevänsä ruokaa taskuihinsa vastaisen varalle.

Kun miehet olivat voimistuneet niin, että pystyivät jälleen kunnolla kävelemään, he saivat koiravaljakkokyydin Fort McPhersoniin. Siellä he keräsivät voimia. Keskitalvella piispa oli vahvistunut niin, että hän lähti matkaan uudelleen. Hän lumikenkäili koko matkan vedenjakajan yli Fort Yukoniin ja matkusti sieltä valjakkokyydillä Dawsoniin.

Siitä lähtien piispa Stringer tunnettiin nimellä Piispa, joka söi saappaansa.

Charlie Chaplinin vuonna 1925 valmistuneen Kultakuume-elokuvan nähneet muistavat kohtauksen, jossa Chaplin talvisella matkallaan kultakentille keittää nääntyneenä kenkäänsä ja syö ne. Chaplin sai idean kohtaukseen piispa Stringerin kokemuksista.

Veli-Pekka Jarva

LÄHTEITÄ

Laura B. Berton: I Married the Klondike. McClelland & Stewart Inc. Toronto 1=95.

Hamilton, Walter R.: The Yukon Story. Mitchell Press Limited, Vancouver, B.=C. 1964.

David Neufeld-Frank Norris: Chilkoot Trail, Heritage route to the Klondike. Lost Moose, The Yukon Publishers. Whitehorse 1996.



Lapin kullan virallinen historioitsija Seppo J. Partanen (oik.) dokumentoimassa tunturin tuoreinta kulturalöytöä LKL:n 60-vuotisjuhlassa Ivallossa. Löytäjä Hunaja-Tauno Leino vas.

Lemmenjoen Korhosenojalta 14.7.2009 löytynyt 118,52 g hippu myytiin niin hopusti – vain muutama tunti löytymisensä jälkeen – että se jäi nimeämättä. Löytäjä Tauno Leino.

Kaivukauden 2009 isoimmukset



Yrjö "Karhu" Korhosen 60-luvulla kadottama oikean käden rukkanen, joka oli metamorfoitunut 88,3 g Rukkanen-hipuksi. Kaivukauden 2009 toiseksi suurin ja kautta aikain 20. suurin Lapin kultahippu. Löytäjä Yrjön veljenpoika Jouko Korhonen.



Lemmikki, 82,8 g. Löytäjä pitkän linjan kullankaivaja Terhi Telilä, löytöpaikka suurten hippujen old faithful, Miessijoki. 18.8.2009.



Veret seisauttava kaivukauden avaus Jäkälä-äytsiltä. 14.6.2009 löytynyt 56,3-grammainen Micmac. Löytäjinä Jäkälä-äytsin kaivospehtoorit Mauri Mäkinen (vas.) ja Toivo Jokiniemi (oik.).

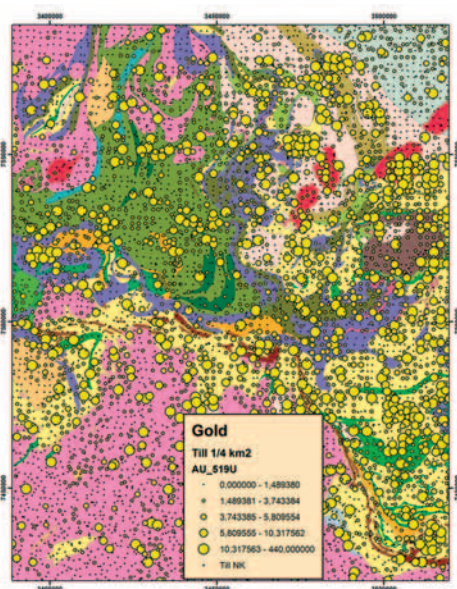
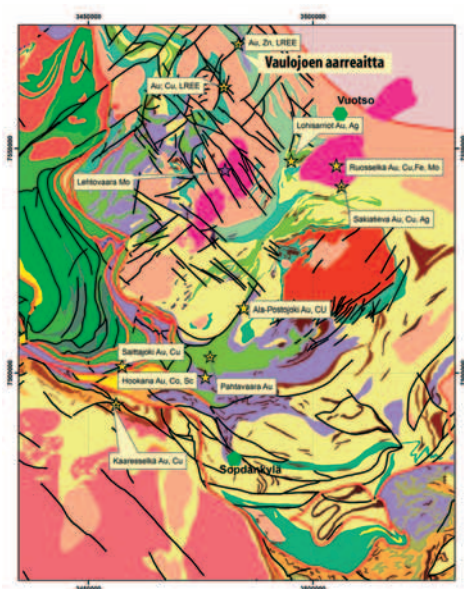


Palsinojan Jääskeläisenojalta aivan loppukaudesta 2009 löytynyt Röpelo on tiettävästi toiseksi suurin Palsinojan alueelta kaivetuista kultahipuista. Löytäjä Antti Leppänen.

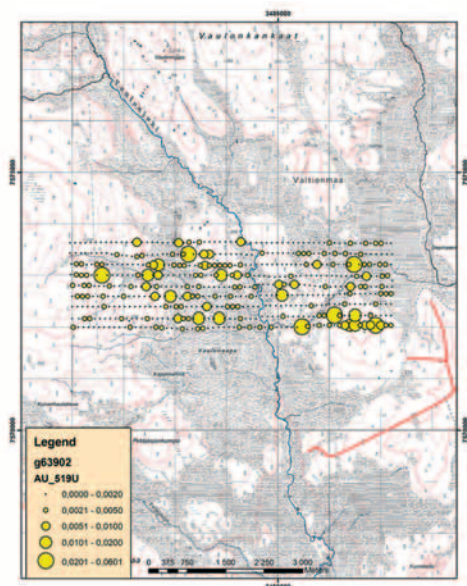
Vaulojoen aarreaitta

Vaulojoen keskijuoksulla on moreenin geokemian perusteella selvät merkit valtavasta jalometalliesiintymästä, johon liittyy myös harvinaisten maametallien (REE) esiintymiä. Harvinaiset maametallit ovat nykyisin etsityimpiä maan kuoren antimia. Niitä nimitetään ”high-tech”-metalleiksi, koska niiden käyttö liittyy mm. avaruustekniikkaan. Näiden etsintä on nykyään tullut muotiin, koska aiemmin kullan ja nikkelin etsintään käytetyt resurssit on voitu suunnata uudestaan.

Käytetyimpiä ovat lantaani (La), joka lisää lasin heijastusominaisuuksia, ja sitä käytetään vedyn varastoinnissa, akuissa ja kameroiden linseissä. Serium (Ce) on voimakkaasti hapettumista katalysoiva aine ja sitä käytetään kiillotusjauheissa, lasin ja keraamisten tuotteiden keltaisena värinä ja itse puhdistuvissa uuneissa. Samarium (Sm) toimii REE-magneeteissa, laserissa ja neutronien sieppaajana. Ytterbium (Yb) toimii infrapuna-laserissa ja pelkistävänä aineena kemiallisissa reaktioissa.



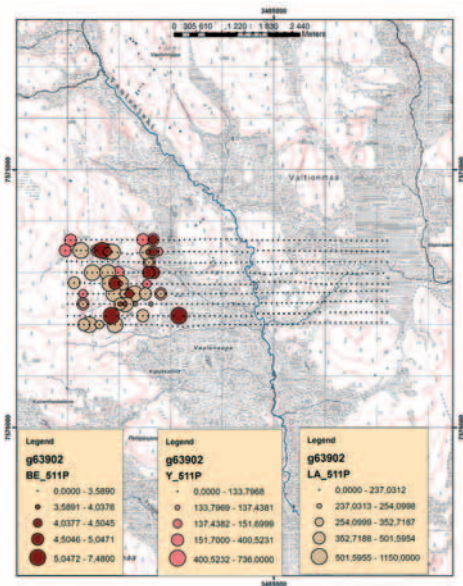
Kuva 1. Vaulojoen aarreaitta sijaitsee 40 kilometriä länteen valtatie 4:ltä ja sinne pääsee Vuotson ja Tanakavaaran väliltä länteen Mäkärröroville haarautuvaa soratietä pitkin. Oikeanpuolimmaisessa kuvassa on esitetty Keski-Lapin moreenin kultapitoisuudet.



Kuva 2. Vaulojoen moreenin kulta-anomaliat ja sen itäpuoliseen aarreaittaan johtavien juontoteiden länsipäät. Kuva ei ulotu aivan Vaulon latvalle, missä Vaulon lammen kallio sijaitsee.

Istuskelin vuoden 2002 elokuisena iltana Vuotson Porotorilla saunan jälkeistä olutta maistellen. Siinä johtui pöytäseurueessa puheet kultaesiintymiin. Eräs **Jooseppi** kertoi minulle löytäneensä kalliosta kultaa. Minä vastasin, että kyllä sitä minäkin olen jonkin verran nähnyt sekä kalliolla että moreenissa. Lopulta keskustelu johti siihen, että pysyn Jooseppia tuomaan löytämänsä näytteen nähtäväksi. Kaveri pyörähti mutkan kotonaan ja toi mukanaan kämmenenkokoisen kiven jotain gabroluokan kiveä. Siinä oli sitten viisi kultaraetta kiinni kivesä. Löytöpaikkaa ei Jooseppi sanonut muistavansa, mutta parin tunnin keskustelun aikana selvisi, että kyse on Vaulojoen maisemasta (Kuva 1).

Myöhemmin tutkimusassistenttini **Ville** sai Joosepilta valokuvan, jossa kultakallio oli kuvattuna. Yritimme sitten pätkäillä, missä tuollainen kallion törmä voisi olla. Lo-

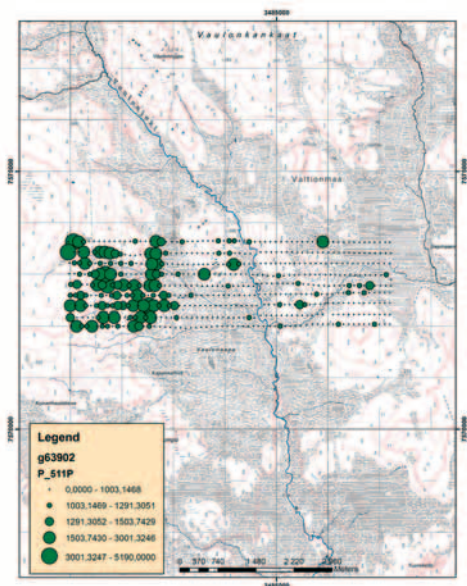


Kuva 3. Moreenin geokemian berylliumin (Be), yttriumin (Y) ja lantaanin (La) pitoisuudet osoittavat alkalikivimassiivin sijaintia.

pulta yksiselitteinen toteamus syntyi: ”Sehän on Vaulonlammen kallio”. Vauloon laskee koillisesta pieni puro. Sen uomassa on erinomainen paikka rännitykselle. Loivasta rinteestä on helppoa siirtää maamassoja puron varteen (Kuva 2).

Samana syksynä jo jänkien vetäydyttyä routaan lähtivät Jooseppi ja Ville mönkijällä matkaan ottaakseen kalliosta systemaattisen näytteistön. Matka pysähtyi kuitenkin ennen Vauloa hetteiseen jänkään, jonka ylittämistä kaksikko ei tohtinut yrittää. Siten homma jäi sillä kertaa toteuttamatta.

Vaulojoki laskee Porttipahdan tekojärven pohjoisesta. Sirä käyttivät viime vuosisadan vaihteen kulanetsijät kulkutienään, sillä Vaulon latvoilta on vain kilometrin levyinen kannas erottamassa sitä Ivalojokeen laskevan Sotajoen latvasta. Maitse paikalle pääsee lähtemällä 5 kilometriä Vuotson kylän pohjoispuolelta valtatie 4:ltä länteen. Tie



Kuva 4. Moreenin geokemian fosforipitoisuus (P) osoittaa Soklin malmintyyppistä esiintymää Vaulojoen länsipuolella.



Elis Pulkkinen on kierrellyt läpi koko Keski-Lapin ja tuloksena on kultakaivos Sodankylän Pahtavaarassa ja useita muita malmiesiintymiä, jotka ovat tulevien tutkijoiden selvittettävänä. Paras tulos on kuitenkin ympäristön geokemiallisen tutkimuksen aloittaminen vuosina 1989–1994.

on penkattua soratietä, ja sitä kuljetaan kuu-luisan Mäkärärovan kultaesiintymälle. Siitä haarautuu pohjoiseen juontotien pohja. Sitä seurailmalla ja ensimmäisestä haarasta län-teen kääntyen pääsee sille uralle, joka vie lähimmäksi Vaulon aarreaittaa. Samalla suunnalla sijaitsee myös toistaiseksi valtaa-maton Petäjälehdon IOCG-muodostuma (Sarala et al. 2009).

Vaulon Au-REE-esiintymän (Kuva 3) kaltaisia geologisia muodostumia on granu-liitikaaren etelä- ja länsikontaktissa, johon kuuluu edesmenneen väärtini **Matti Kon-tion** aloittama kohde Soklin fosforimalmin pohjoispuolella. Lisäksi sellaisia olisi löydet-tävissä Pellon ja Ylitornion kuntien alueilla olevien syeniittisten graniittien ympäristös-tä.

Aarreaitan länsipuolen maasto on enem-män kumpuilevaa. Siellä moreenin geoke-mian tulokset osoittavat olevan alkalikivi-massivien, joka on mahdollisesti Soklin fos-forimalmin tyyppiä tai appiniittisen. Lantaanipitoisuus moreenissa on enimmillään 0,15 prosenttia, joka on sinänsä jo kyseisen alkuaineen malmipitoisuutta lähellä. Normaalin laimentumisen mukaan kallioperäs-sä on tämän mukaan jopa yli 10 prosentin lantaanipitoisuus. Moreeni fosforipitoisuus on enimmillään 0,5 prosenttia (Kuva 4). Niin korkea pitoisuus moreenissa on merkkinä rikkaasta fosforiesiintymästä kalliope-rässä.

KIRJALLISUUS

Pertti Sarala, Eelis Pulkkinen, V. Juhani Oja-la and Anne Peltoniemi-Taivalkoski (2009). Gold exploration using till at Petäjälehto, northern Finland. *Geochimistry: Explorati-on, Environmental Analysis*, Vol. 9 2009, pp 247–255.



Säännöt liiton valtauksille

- 1** Valtauksilla on noudatettava LKL:n jäsenistölle annettuja sääntöjä ja ohjeita sekä kaivoslain kullankaivua koskevia pykäläiä.
- 2** Kaivutoiminta on suoritettava niin, ettei siitä aiheudu muille kaivajille haittaa eikä häiriötä.
- 3** Ennakkovarausmahdollisuutta ei ole olemassa. Ensiksi tullee olla oikeus valita kaivupaikkansa vapaina olevista paikoista.
- 4** Nukkumisrauha kello 23:00–7:00
 - polttomootorilaitteiden käyttö on kielletty
 - nuotiopaikalla tms. on noudatettava vaimennettua äänenkäyttöä.
- 5** Toisten rännien tonkiminen on ehdottoman kiellettyä.
- 6** Saunapuut eivät ole nuotiopuuta. Nuotiopuut on jokaisen hankittava maapuista, joita varten LKL on ottanut maapuuluvan. Poikkeuksena tästä säännöstä Lemmenjoen valtaukset, joissa on paikalle tuodut puut.
- 7** Rännitystyöskentely tulee suorittaa siten, ettei vesistöihin tule sementtävää lietettä
 - pumpppua käytettäessä kiertovesi otetaan montusta tai joesta, ränninperät johdetaan maastoon, etäälle purosta
 - luonnon virtaamalla saostus ennen puroon laskua.
- 8** Valtaukselle ei saa pois lähdetessä jättää mitään tavaroita. Kaikki tuomansa varat ja tarvikkeet on kaivajan vietävä lähteissään pois.

Lähtiessään tulee kaivamansa montut saat-
taa kaivoslain vaatimaan turvalliseen kuntoon.
- 9** Roskat on lähtiessä toimitettava lähimpään molokkiin, eli jätteitä ei saa haudata luontoon. Poislukien luonnolliset tuotokset.
- 10** Käyttäydyttävä muutenkin reilun kullankaivajan lailla.

Näitä sääntöjä rikkova voidaan poistaa välittömästi valtausalueelta.

Toistuvasti rikkomuksiin syylistyvälle voidaan asettaa porttikielto kaikille liiton valtauksille. Ongelmatilanteissa ottakaa yhteyks toiminnanjohtajaan, puh: 0400 836 500.

Kultaisin terveisin, LKL:n hallitus

Lapin Kullankaivajain Liiton jäsenillä on oikeus kaivaa ao. valtauksilla omia käsityövälineitä käyttäen. Elämänkumpuni, joka ei osallistu itse kullankaivuun, voi olla mukana kuulumatta yhdistykseen. Alle 16-vuotiaat perheenjäsenet voivat osallistua myös monttuhommiin ilman jäsenyyttä.

Oheiset kartat ovat kopioita valtauskartoista, jotka määrittelevät rajat maastossa. Niitä ei ole tarkoitettukaan suunnistamiseen. Ajo-ohjeita valtauksille saa liiton toiminnanjohtajalta, Saariselän Panimolta, Laanilan Savotta Kahvilasta ja Kutturantien Kultakioskilta.

Valtauksilla ei ole ennakkovarausrjestelmää, vaan kaivamaan voi alkaa paikassa, jossa ei ole toisen kaivajan työmaata. Yleisiä käytäytymisnormeja ja kultamaiden reiluja perinteitä noudattaen taataan jokaiselle mahdollisuus yrittää.

Sallitut työvälineet ovat vaskooli, käsityövälineet, ränni, pesulaite ja vesipumppu. LKL ei ole hakenut valtauksille ympäristölupana-laiseksi luokiteltavien työmetodien, eli kaivinkoneen tai imurin vaatimia ympäristölupia, eikä alueilla saa näillä välineillä näin ollen toimia.

LKL Ry ei vakuuta toimintaa jäsenvaltauksilla, eikä se ole korvausvelvollinen alueella toiminnasta jäsenilleen tai kolmannelle osapuolelle koituvista haitoista tai vammoista.

Tietä ei saa sortumisvaaran vuoksi kaivaa.

Liitto ei järjestä majoitusta alueilla. Leiriytyminen on sallittua valtaus- ja erillisten vuokra-alueiden alueella. Laanilan / Kutturantien valtauksilla voi yöpyä asuntoajoneuvoissa.

Kaivajat, käsitelty maamäärä ja saatu kullamäärä on vuoden loppuun mennessä ilmoitettava liitolle vuosiraporttia varten. Löytämässä kullan saa kaivaja luonnollisesti pitää.

Tarkempia tietoja ja ohjeita ongelmatilanteissa saa liiton toiminnanjohtajalta, puhelin 0400 836 500.

Kultaista kesää ja onnistuneita elämyksiä,

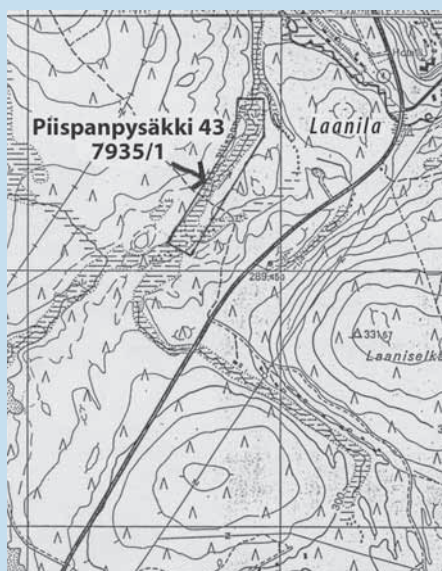
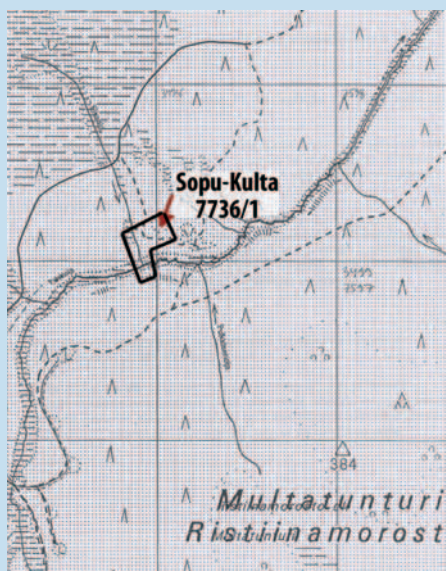
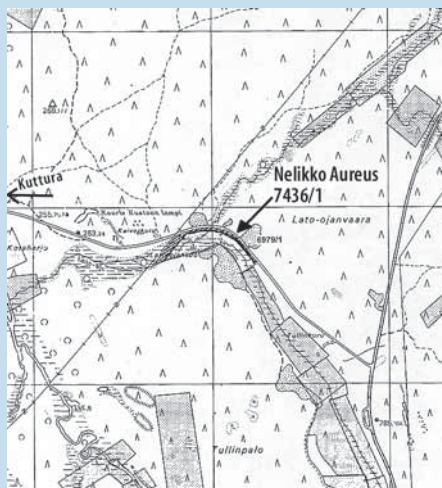
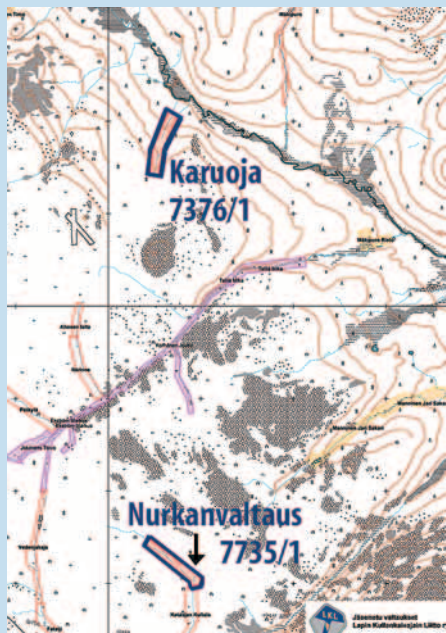
LKL:n hallitus

Liiton jäsenvaltaukset

Alue	Kaivosrek.nro	Valtauksen nimi
Karuoja, Lemmenjoki	7376/1	Karuoja
Lato-oja	7436/1	Nelikko Aureus
Kotaoja, Lemmenjoki	7735/1	Nurkanvaltaus
Elsa/Palsinoja	7736/1	Sopu-Kulta
Pikku-Piispanoja	7935/1	Piispanpysäkki 43
Palsinoja	8893/1	Bizebazé Palsi



jäsenvaltaukset karttoineen





Ensimmäinen suomalaisen kultaeuro kaunein

Suomen Rahapajan verkkosivuilla kävijät ovat saaneet äänestää kaikkien aikojen kauneinta kultarahaa. Kaikkein kauneimmaksi valittiin **Toivo Jaatisen** suunnittelema Ensimmäinen kultaeuro vuodelta 2002. Kolikko on saanut aiheensa Lapin luonnosta.

Arvonnassa virallisena valvojana toimi lukuisia kirjoja Lapin kullan ja kullankaivun historiasta kirjoittanut **Seppo J. Partanen**, Lapin Kullankaivajain Liiton kunniajäsen.

Tilaisuudessa Partanen sivisti Suomen Rahapajan henkilökuntaa kullan himoitsemisen ja erityisesti Lapin kullan historiasta.

Suomen Rahapaja paljastaa yllättäen tiedotteessaan, että kauneinta kultarahaa ei kuitenkaan ole lyöty suomalaisesta kullasta, vaikka Suomen Rahapaja pyrkiiikin suosimaan suo-

malaista kultaa tuotteissaan. Syyksi toimitusjohtaja **Paul Gustafsson** kertoo sen, että suomalainen kulta rikastetaan rahojen valmistusta varten Keski-Euroopassa.

Muistaen Ivalojoen kulturalöydystä 1868 syntyneen henkisen velkansa tutkimusretkikuntaa johtaneen **Johan Kondrad Lihrin** silloiselle työnantajalle, vuonna 1860 perustetulle Rahapajalle, voisivat Lapin kullankaivajat sitoutua myymään parin vuoden tuotantonsa Suomen Rahapajalle asianlaidan korjaamiseksi. Eikö vain?

Suomen Rahapaja on koonnut kaikki suomalaisesta kullasta valmistetut juhlarahat Kotimaan kulta-kokoelmaksi. Kokoelmaa voi tilata Suomen Rahapajan verkkokaupasta osoitteesta www.suomenrahapaja.fi

Kaivoslain tunnelmissa

(Vapaasti Kaarlo Thermanin
Keinulaulun mukaan)

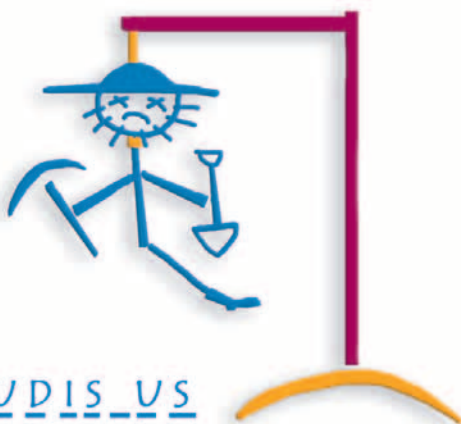
*Heiluu keinuni kelopuussa,
kelopuussa, elokuussa.*

*Heiluu keinussa kullankaivaja,
herrain vaivaaja, herrain vaivaama.*

*Kaunis on keinua huolia vailla,
huolia vailla, kuukkelin lailla.*

*Kauniin laulun loppu on karu,
on kaivajan keinussa vain yksi naru.*

K. Aurivuori



KAIVOSLAKIVUDIS_VS

Olet jo kokeillut näitä kirjaimia: HÖPÖ HÖPÖ



Kun Hollywoodin tähdet ja kaikki muu kimalisivat vielä silmissä. Husky Co:n Mehtihaarissa Saariselällä. Vas. Kai J. Rantanen, Esa Lindholm ja Hikkalan Pentti.

Kohti Hollywoodia

Kutturän kautta

Kerran olen käynyt Tankavaaran Kullanhuuhdontakisoissa. **Åke Lindman** oli paikalla rekrytoimassa sivupersoonia ja avustajia elokuvaansa varten. Kattoa jäkitin kameran ja toistin leukapielet jäykkänä Åken pyytämät vuorosanat. Koitin pitää parempaa profiilia kameraan päin ja näyttää 1800-luvun lopun nälkävuosien tuotteelta.



Starat ja statistit

Parin vuoden päästä tuli tuotantoassistentti **Minna Heinosen** kirje. Toukokuussa alkaisi rytytät.

Pyysi olemaan ystävällinen ja ilmoittamaan tarkat ajat, milloin on Lapissa. Ja miten saa yhteyden. Se oli sitä aikaa, kun mobiilit mediat olivat muuttamassa kultamaitakin; erämaapuhelimien ylläpidosta oli luovuttu, eikä niillä enää pääsääntöisesti saanut yhteyttä mihinkään. Edistyskellisenä pirssarina **Pentti Hikkalalla** oli kannettava käsiradiopuhelin – kän-

nykkä – jota se kävi tunturissa kantelemassa ja etsimässä sitä Jäkälapään neliometriä, josta saisi yhteyden. Sovittiin, että minuunkin saa yhteyden sen kautta.

Turkka-Pekka oli jo keväällä **Öljysen** takilla käyttänyt paria kultakiloa kuvauksissa Kittilässä. Tullessaan pysähtynyt Saariselän Panimolla, tömäyttänyt kultapussin tiskille ja käsenyt köyhät jonoon annosviinoja jonotamaan.

Avustajiksi päässeet Laanilan–Kutturantien alueen kaivajat olivat saaneet aikalaiset roolipuvut, joita Ivalon ompelukurssilaiset olivat pari talvea ommelleet. Olivat olleet kuvauksissa pitkin kesää, teppuroineet niissä kystyymeissä iltanuotiolla pitkin kenturaa. Lavastus- ja rekvisiittaryhmäkin oli ollut vaikuttunut siitä kuinka autenttisen oloisia pojat olivat rooliasuista saaneet. Puheroolin saaneet tietenkin vähemmän temunneet.

Vierikko ja **Petelius** olivat kuulemma reiluja ja vitsikkäitä kavereita siviilissäkin. Kul-

tahipun pyöreässä pöydässä, Safarissa ja mitä muita siviilipaikkoja niitä 90-luvulla Ivalo–Saariselkä-akselilla nyt olikaan. Niin kertoivat ne, joita siellä siviilissä istui.

Olin muka jo unohtanut koko episodin, kun Hikkalan Pentti tuli syksyn jo haistessa iltausvassa hoputtamaan, että kiivaasti odottavat meitä kuvauksiin. Lindmanin Åke, Vierikot, Peteliukset ja kaikki. Ralla-Kaisakin.



Kylille

Tuottaja oli jättänyt vastaajaan viestin, että meidän pitäisi kiireellisesti hommata itsemme kuvauspaikalle. Puvustus ja tarkempi roolitus saataisiin Saariselällä.

Rojut oli rännissä, ne piti pestä ja yön yli hyvin levätä silmäpusseja pienemmäksi. Sovittiin, että heti seuraavalla aamuveneellä painutaan kylille – ja kohti Hollywoodia!

Oltiin menossa tekemään suomalaista kulttuurihistoriaa. Antamaan oma, ei niin vähäinen eikä merkityksetön panoksemme Lindmanin vuosikausien suureen unelmaan, jota **Herman Stigzelius** oli menestykseltään jo 20 vuotta aiemmin LKL:n 30-vuotisjuhlassa verrannut Peyton Placeen.

Oli se niin merkittävä hetki, että otettiin Hikkalan eväspullostasta siivut.

Paitsi mie tietenkin ohkasemmat, kun piti mennä vielä montullekin.

Hikkalan Pentti oli päässyt jo alkukesästä työstämään roolihahmoaan. Loistanut **Linda Lampeniukselta** kopioimallaan kyykkyasenolla kuvauksissa, kun olivat Juutuajoen rannassa taivastelleet Ivalojokeen hukkuneita kultamiehiä. Oli siis vanha konkari. Venematkan aikana hän kokeneempänä antoi hyviä vinkkejä kameraan katsomisesta ja muusta. Antoi rohkaisuryypytin, mikä tuntui siinä vaiheessa parin kairan päässä kuvauspaikalta Lemmenjoen jokiveneessä vähän ennenaikaiselta, mutta otettiin kuitenkin pienet.

Kuski tietenkin pienimmät.

Pitkän ja kangistavan venematkan päätteeksi istuttiin Muorin baarissa tietenkin muutama kaljan verran ennen Inariin lähtöä, paitsi kuski, joka etsi laina-autoa täydeltä parkkipaikalta vain yhden.



Inari

Inarissa päätettiin, että turha meidän on hoppuilla kun kuvauspäivä oli kuitenkin meidän osalta jo pilalla. Pitihän se vähän siistiytyäkin – kuka sitä nyt ryöttäsenä elokuvakansan sydämiin. Otettiin Ranta-Marista huone, kun minun ydinkeskustan residenssissä oli alivuokralainen, ja syötiin punaista lihaa ja nautittiin ruokajuomista.

Törmättiin useisiin long time no see -tutuihin. Reiluja ja vitsikkäitä oli nekin, ei harmittanut yhtään, ettei vielä oltu Vierikon ja Peteliuksen seurueessa nauramassa. Naurettiin Ranta-Marissa ja otettiin jokunen tunti vero- viinaa.

Paitsi seuraavan päivän kuski tietenkin jokusen tunnin vähemmän.

Aamulla herättiin sen verran myöhään, ettei puhettakaan, että oltaisiin suihkussa ehditty käydä, joten siirryttiin aamiaiselle salin puolelle. Karvalakkipuolella oli niitä eilisiä naurukavereita pöydässä, niin istahdettiin niitten seuraan viihtymään hetkeksi.

Paitsi kuski joutu tietenkin kärvistelemään. Eikä ottanu vähääkään.

Hikkala oli ottanut käsimatkatavaroiksi semmosen rohki sata grammaa sekakultaa, ja pöydässä istuva **Pöllirekka-Jukka** innostu, että hän haluaa jollekin etelän morskulle kunnon hipun tissien väliin roikkumaan.

Siinä ne koitti kaivaa yhtä nelirammasta sieltä purkista, kummallakin sormet ku nippu... porkkanoita. Taisi olla Pentti Hikkala itte, jolta purkki putosi lattialle ja kaikki kulat levisi pitkin lattiaa.

Piti plagioida **Korhosen Yrjöä**, ja pyytää **Inga-Liisaa** hakemaan harja ja kihveli Ranta-

LAPIN KULTA

PREMIUM

Marin keittiöstä. Hyvin lakastiin. Kun Hikkala myöhemmin oli vaskannut satsin kotona puhtaaksi, ei siitä puuttunut kuin jotakin parigrammaa kultaa. Ikävää tietenkin, jos se parigrammaa sattui olemaan hippu.



Ivalo, Saariselkä

Ivalossa pysähdyttiin Kultahippuun, mutta ei ollut Vierikkoa ja Peteliusta siellä. Alkosta haettiin matkaevästä, paitsi kuski tietenkin vähemmin.

Sen verran oli pitkällä jo päivä, että todettiin, ettei taideta sen päivän ottoihin enää kesken päivän itseämme tukkia. Kruisailtiin kaikessa rauhassa Saariselälle. **Hoffrenin Keke** järkkäsi meille kämpän, ja alkoi olla jo aika stara olo.

Käytiin katselemassa paikalliset nähtävyydet kuten Panimo ja **Lindholmin Esan** Meh-täbaari, kun muu leffaporukka kerran oli vielä kuvauksissa maastossa.

Mehtäbaarissa otettiin parit terävät. Paitsi Esa tietenkin vähemmän, kun oli töissä.

Oli melko elokuvafilis, varsinkin kun niitä filmiporukoita illan suussa valuskeli kylän raitille – mm. muuan hyvin entinen ihmishuuhde, jonka kanssa otettiin muutama ystävämalja.

Paitsi se entinen otti tietenkin muutaman vähemmän, koska se oli crew.

Jänskätti vähä ne tulevat kuvaukset, vaikka vattassa oli perhosten lisäksi meteoriittilim-saa ja psykoosivettä.

Aamulla tehtiin vielä mielikuvaharjoituksia ja kerrattiin kuuluisien metodinäyttelijöiden, kuten **Clint Eastwoodin** ja **James Deanin** ilmeitä ja ruumiinkieltä. Melko hyvin valmistautuneina lähdettiin reippaasti casting-tilaisuuteen Riekonlinnaan.

Ei ollut paikalla muita kun puvustonhoitaja, joka kieltäytyi antamasta meille sarkanuttuja ja lerppalakkeja. Muut oli kuulemma menneet jo aamulla kuljetuksiin Kutturan sil-

lan kupeeseen. Kuvaussuunnitelmassa oli viimeiset otot. Pikapalaverissa tuomittiin moimen hätäily hyvin alokasmaiseksi käytökseksi. Itsellemme myönnettiin, että nyt on reagoitava nopeasti, jos meinataan vielä filmille päästä ja työnnyttiin mekin sinne Kutturan tielle.

Väärti oli vielä luottavaisilla mielin, ja otti ohikiitäviä Kutturan perän kultamaita silmäillessään pikkusen draamallista syvyyttä. Mie kuskina ja selvin päin olin tietenkin vähän vähemmän luottavainen ja henkilöhahmona ohkasempi.



Kuttura

Kutturan sillan kupeessa oli hiljaista. Kaikki oli menneet sinne teko-Kultalaan Kyläjokisuuhun. Takapenkillä orpo viskipullo. Sen kanssa istuttiin Kutturan sillan kupeessa ja odotettiin, josko vielä joku loppuratkaisui päästäisiin näyttelemään.

Alkoi kuulua moottori alavirrasta. Ei olleet meitä tulossa hakemaan, vaan toivat muutkin pois.

Vierikkoa eikä Peteliusta näkynyt. Ei naurattanut, ja vitsitkin alkoi olla melko vähissä.

Eka kyydissä tullee vanhalta nylkykaverilta kuulin, että kuvaukset on ohi. Siirryttiin sen nylkykaverin kanssa sillan toiselle puolelle ja purettiin asteittain latausta.

Ei tehnyt mieli enää jäädä filmiporukan loppukaronkkaan, vaan painuttiin takasin Lemmenjoelle.

Paitsi väärti, jolla oli jäänyt niin kova lataus päälle, että sen piti käydä mutka Oulussa se lataus purkamassa.

Syksyllä 1999 sai ensi-iltansa Åke Lindmanin vuosikymmenien haave, suurelokuva Lapin kultaryntäyksen historiasta. Lapin kullankimallus.

Ensi-iltakin jätettiin Hikkalan Pentin kanssa väliin, vaikka minäkin esiinnyin filmissä.

Lopputeksteissä.

Mullis'



Seppo Mauno sytyttelee kaasuvaaletta Lauttaajan kaivostukikohdassaan.

Kirja Lapin kullasta ja kullankaivavusta

Lahtelainen kustannusyhtiö *A la carte* -kirjat käynnisti 2008 projektin kullamaita ja kullankaivajia esittelevästä kirjasta. Kirjan aineisto koottiin ja kuvattiin vuoden 2009 aikana ja valmis kirja putkahti ulos painosta juuri sopivasti kesän 2010 kaivukauden alussa.

Kirja on jatkoa kustantajan aiemmille pienille kuvakirjoille, joissa on käsitelty mm revontulia. Pieni, valokuviiin pohjautuva kirja on helposti lähestyttävä kuvakirja, jossa kaikki tekstit on käännetty saman tien suomen lisäksi englanniksi ja venäjäksi. Tervetullut ja virkistävä uusi kirja, jolle löytyy varmasti monenlaista käyttöä.

Kirja rakentuu pitkälle henkilökuvien varaan. Esillä on useita tänä päivänä kullamaillo toimivia, niin ammattilaisia kuin harastajiaakin. Tulevaisuutta ajatellen projektin suurin arvo kultahistorian kannalta on kuitenkin reserviin jääneissä sadoissa käyttämättömissä kuvissa. Kuviin on taltioitu yhden vuoden aikana laaja joukko kaivajia ja monta työmaata laitteineen. Toivottavasti pääsemme näkemään noita kuvia joskus lisää.

Kirja leviää myyntiin hyvin varustettujen Lapin matkamuistomyymälöiden kautta. Sitä löytyy mm. Saariselän huipulta, Suannon kultamyyrmälästä.



LKL:n puheenjohtaja Jouko Korhonen työpaikallaan Jäkälä-äytsissä.

MYYTÄVÄNÄ:

Rumpuseula ja vesipumppu



Lisätied. 044 019 3526, osalmela99@gmail.com

Ensikertalaiset Karuojalla

Kävin nuorempana isän kanssa Ivalojoella kalareissulla ja törmäsimme silloin muutamaa kullankaijamaan. Homma näytti sen verran mielenkiintoiselta, että jo silloin ajattelin: tuota on joskus päästävä kokeilemaan. Nyt 15 vuotta myöhemmin sattumalta puhuin asiasta ystäväleni, joka innostui ideasta ja niinpä aloimme ottaa selvää kullankaivun mahdollisuuksista. Liiton sivut löytyivät nopeasti internetistä ja tajusimme, että liiton jäsenet valtaukset olisi helpoin tapa tutustua tähän tarunhoitoiseen ammattiin.

Valitsimme kohteeksi Lemmenjoen Karuojan, sillä halusimme retkeen sisältävän myös vaellusta ja oikeaa retkielämää. Etukäteen oli myös luettu kirjastosta lainattu kirja, jossa kullankaivua selostettiin kuvin ja tekstin kera. Onneksemme pääsimme ennen varsinaista reissua Tankavaarassa **Kauko Matilaisen** kokeneeseen oppiin. Matilainen antoi meille nopean, mutta sitäkin tarpeellisemman oppitunnin rännityksestä ja vaskauksesta. Ilman tätä olisi moni hippu livennyt vaskoolista takaisin maaperään, suuret kiitokset vielä Kaukolle!

Maanantaina saavuimme autolla Njurgulahteen, josta ringka selässä matkaa valtaukselle oli vielä noin 25 km. Njurgulahdesta oli mahdollisuus saada venekyyti puoleen väliin 12 euron hintaan. Karuojalle oli helppo kävellä, vaelluspolkua pitkin pääsi muutaman kilometrin päähän valtauksesta. Kun illalla vihdoinkin saavuimme Karuojan uomalle, pelästytty veden vähyys kullankaivajat hetkeksi. Vettä oli niin vähän, että karuojan alajuoksu oli täysin kuiva. Hieman ylöspäin kiivettyämme helpotus oli suuri kun vettä alkoi näkyä. Kultaa kaivettaisiin sittenkin!

Jo maanantai-iltana kaverini hinku kaivamaan oli sen verran suuri, että hän otti muutamia näytteitä maasta ja vaskasi ne suoraan parhaan paikan löytämiseksi. Tiistaina aloitimme

varsinaisen rännityksen. Karuojalla on kaivettu kultaa jo monien vuosien ajan, ja niinpä päätimme jatkaa jonkun jo tekemästä kuopasta syvemmälle maan sisään. Uuden kuopan tekemisessä on aina enemmän hommaa. Karuojan varustus on loistava. Löytyy lapioita, rännejä, vesiletkuja, rautakankia ja rihloja. Vaskooli on ainoa mitä kaivuun liittyen tarvitsee paikanpäälle kantaa. Vesi ränniin saatiin paloletkun avulla yläjuoksulta. Pumpppua ei onneksi tarvita Karuojalla, sen verran jyrkässä kulmassa oja virtaa. Tiistaina emme malttaneet lappaa ränniin kuin pari tuntia hiekkaa kun ensimmäinen vaskaus suoritettiin.

Vaskaus on tarkkaa puuhaa. Kokeneet kaivajat saavat hiput erotettua minuuteissa, mutta meiltä siihen kului aina puolikin tuntia. Kun ränniin on lapettu hiekkaa hikihatussa monta tuntia, ei yhtään kallisarvoista kultahippua tekisi mieli hukata. Fiilis oli loistava, kun ensimmäiset meidän itse rännittämät ja vaskatut kultahiput tulivat esiin hiekan seasta. Kaikki hiput kerättiin putkiloon talteen. Kävin myös tiistai-iltana koittamassa onneani Ravadasjoella kalastaen, mutta ehkäpä veden vähydestä johtuen siellä ei näkynyt mitään elämää. Valtauksella oli myös muutama muu liiton jäsen kokeilemassa onneaan. Mukavia ihmisiä kaikki, ja olisihan sinne sopinut isompikin porukka. Kuulemma autotietä lähempänä olevat liiton valtaukset keräävät enemmän yrittäjiä.

Lapiokaivu on rankkaa ruumiillista työtä. Täyden päivätyön jälkeen loppuilta sujuukin mukavasti leirissä lepäillen ja ruokaa laitellen. Säiden puolesta meillä kävi tuuri, sillä ilmat olivat lämpimät ja vettäkin satoi lähinnä vaan öisin. Lapissa ilma saattaa muuttua hyvinkin nopeasti. Meillä oli hellettä, mutta viikko sitten oli kuulemma satanut lunta. Itikoita oli korkeintaan kohtuullisesti, eikä niistä ollut meille suurempaa

riesaa. Uutisissa oli ollut juuri tieto ison hipun löytymisestä, ja kaverit etelässä olivatkin jo hetken ihmetelleet kävikö ensikertalaisilla tuuri. No ei sentään, tämä isomus osui jonkun toisen onnekkiaan kohdalle muutaman kilometrin päähän karuojalta. Meille tärkeintä oli se, että saimme kotiin näytettäväksi sitä aitoa itse huuhdottua Lemmenjoen kultaa.

Torstaina illalla keräsimme leirin kasaan ja kävelimme takaisin Lemmenjoen Härkäkoskelle. Koetettiin vielä illalla hätyyttellä Lemmenjoen kaloja, mutta taas ilman suurempaa tulosta. No, ovathan nuo tölkkilihapullatkin ihan hyviä!

Sama veneekyyti olisi ollut mahdollista saada myös takaisin, mutta päätimme perjantaina kävellä koko matkan autolle. Kaikki sujui mukavasti, ja illalla olimme Rovaniemellä mukavasti hotellin sängyllä ihastelemassa putkiloissa olevaa kultasaalistamme.

Kävimme kaivamassa Karuojalla kultaa 13.–16.7.2009. Kaivajina 2 henkilöä, maata kääntyi pari kuutiota. Kultaa löytyi n. 130 pikkuhippua.

Suuret kiitokset liitolle, että tällainen elämys oli mahdollista saada!

Olli Makkonen

MERKKI PÄIVÄT

Kesä kaikilla, onni toisilla! Kultaista syntymäpäivää toivottaa LKL

85 v.

- 7.7. Olavi Tikkanen, Kokkola
22.9. Erkki Snellman, Rovaniemi

75 v.

- 13.6. Hanna Väisänen, Iisalmi
14.7. Lauri Pekkala, Jyväskylä
26.7. Jaakko Kangasniemi, Inari
12.9. Aulis Kuusama, Linnavuori

70 v.

- 6.6. Stig Söderlund, Kopperberg Ruotsi
9.6. Pekka Saari, Ivalo
13.6. Veikko Valkonen, Kangasniemi
14.6. Eero Niemelä, Masala
20.6. Pertti Heinonen, Vantaa
10.7. Aimo Viitii, Janakkala
11.7. Sulo Hartikainen, Kuopio
15.7. Kalevi Torikka, Nousiainen
6.8. Reijo Minkkinen, Savonlinna
28.8. Kalevi Rajala, Hämeenlinna

65 v.

- 3.6. Seppo Ruuskanen, Heinola
7.6. Tapio Poikellispää, Kankaanpää
11.6. Stig Boxström, Ivalo
22.6. Seija Ritolahti, Ristiina
28.6. Reino Korhonen, Kajaani

- 3.7. Arvo Pulliainen, Ikaalinen
11.7. Jukka Antila, Sulkava
11.7. Kauko Kärkkäinen, Sonkajärvi
14.7. Annikki Korhonen, Kuusa
25.7. Marja-Leena Borgenström, Hyvinkää
30.7. Veikko Ekman, Jyväskylä
30.7. Matti Niemelä, Multia
11.8. Eeva-Liisa Kempainen, Harjavalta
19.8. Seppo Husso, Iisalmi
21.8. Viljo Loikkanen, Kerisalo
22.8. Pentti Rinne, Pusula
23.8. Marjatta Kukko, Jyväskylä
28.8. Antero Teittinen, Kuusankoski
28.8. Tauno Virtanen, Helsinki
31.8. Asko Rantapere, Turku
3.9. Kalle Salminen, Lempi
9.9. Kari Keskitalo, Ylihärmä
21.9. Matti Saari, Oulu
25.9. Hannu Rajala, Tuusula
26.9. Anneli Ristolainen, Pulkila
28.9. Martti Aromaa, Säynätsalo

60 v.

- 3.6. Tatu Kilpinen, Matku
4.6. Kari Väisänen, Kuopio
5.6. Keijo Kujansuu, Pori
20.6. Hannu Syrjä, Närviöjoki
8.7. Simo Lähdetkorpi, Kodesjärvi
14.7. Mauno Tuomala, Ruotsalo
15.7. Raine Reini, Kokkola

- 18.7. Irma Kälviäinen, Savitaipale
19.7. Leena Anttila, Kokkola
23.7. Markku Koskenmäki, Kuortane
2.8. Hannu Toppila, Siikajoki
8.8. Tarja Nuutinen, Porvoo
9.8. Seppo Tunturi, Parkano
12.8. Pellervo Koski, Iisalmi
15.8. Pekka Mustajärvi, Nokia
15.8. Tuula Suojarinne, Mikkeli
23.8. Douglas Hole, Pukkila
25.8. Vuokko Örn, Sinettä
5.9. Maritta Kautto, Siuntio
14.9. Kari Tukki, Ivalo
19.9. Martti Hyvönen, Kaustinen
21.9. Esko Hietala, Vinkkilä
21.9. Ilpo Kukkonen, Pohjankuru
23.9. Eero Karhulahti, Ruotsalo
23.9. Pekka Uusi-Hakola, Vaasa
25.9. Markku Rimmi, Koivisto

50 v.

- 5.6. Irene Kangasniemi, Saarenkylä
17.6. Marja-Leena Tunkkari, Kokkola
17.7. Simo Keltamäki, Oulu
19.7. Jukka Melgin, Saarijärvi
14.8. Markku Järvenpää, Vantaa
31.8. Karri Kuusama, Nokia
10.9. Ari Sattanen, Saarenkylä
11.9. Juha Aro, Tampere
15.9. Kari Koljonen, Lahti

Väkevä lentävä lähtö kultakauteen

■ Heti rospuutosta ja roudasta erilleen päästyä kuului mukavia uutisia liiton yhteisvaltauksilta: Elsa-Palsinojalla oli taas viimekesäiseen tapaan ränneissä kolissut. Tällä kertaa Soppu Kullan puolella.

Iskuryhmä, johon kuuluivat **Taivassuon Jouko ja Tuomas** sekä **Paanasen Aaro ja Antti**, pääsi putsamaan edellissyksynä kesken jääneen rikkaan pilkan.

Alueella joskus muinoin sikin sokin nostellut joutomaat montun päältä perattuaan hippuja alkoi tulla heti kunnan alta, helkatin nätti ja röpelöinen 3,8 g hippu suurimpana. Parigrammasia ja muuta korutavaraa oli tullut lisäksi vähintäänkin kotitarpeiksi.

Mikäpä sen mukavampaa!

Onnea vaan pojille.

■ Kovan luokan ammattikullankaivajat **Risto** ja **Mike Telilä** Lemmenjoen Miessijoella puolestaan todistivat oikeaksi kolmannen ammattikullankaivajan **Kari Merenluodon** totuuden, että maa maksaa kun vain töitä saadaan tehdä.

Miessijoki osoitti olevansa luotettava uskollisille kaivajilleen, kun Telilöiden pesulaitteen eturihloihin jäi 15.6.2010 iltatuurin päätteeksi Lapin kultahistorian 10. suurin, 133,3 grammaa tuoreena painanut isommushippu.

Mikan esikoistytön mukaan *Linneaksi* ristityn hipun paino tultaneen tarkkomaan syksyyn mennessä, mutta sijoitus **Sulo ”Supi” Tunturin** 145-grammaisen *Veinin* ja *Esa ”Tolppa” Pylväksen* 128-grammaisen *Tapi-on* välissä ei ole adheesioveden haihtumisen ja irtoravan rapisemisen aiheuttamien kymmenyksien keventymisen myötä uhattuna.

Kultatien ja kultamaitten kulkija Huilaa Laanilassa!

Savottakahvila ja museo avoinna 9–20

Meiltä isoille/pienille kulkijoille kultakuumeeseen lääkkeitä

- ruokaa, päivän keitto 6 euroa
- vaskooleja, putkia, hattuja, hippuja, koruja ym.
- juomia joka janoon

Perinteiset Ollinpäivät (Nopsajalka) 29.7.klo 16.00

- tuoreita leivonnaisia
- markkinahumua, kultakisailua, ym. kilpailuja

Kesän tarjoukset:

- kahvi ja munkki 3 euroa
- liiton jäsenille sauna 2 euroa/hlö, ke naiset klo 16–17.30 miehet 19–20.30
- majoitus retkeilymajassa 15 euroa vrk, sis. aamupuuron ja saunan

Tervetuloa!

Laanilan Savotta Kahvila

Saariselkä ♦ puh. (016) 668 998 ♦ 0400 603 903

savotta@kahvila.inet.fi ♦ www.savottakahvila.fi

Tule ja vietä
mukava Ollin-
päivä!

HOTELLI KULTAHIPUN TARJOUS LKL:N KOKO JÄSENISTÖLLE

(jäsenyys todistettava maksukuitilla)

- ▶ YHDEN HENGEN HUONE sisältää aamiaisen..... 65 € /yö
- ▶ KAHDEN HENGEN HUONE sisältää aamiaisen 80 € /yö
- ▶ SAUNA huonelisä 15 €



Petsamontie 1, 99800 Ivalo
Puh. (016) 320 8800 Fax (016) 66 510

Liiton kunnia- ja perustajajäsenien
Ranta-Marin ja "Kultasilmä"-Kokon
perinteiden vaaliminen jatkuu.

*Varsinaisille jäsenille majoitus -10 %
Avoinna joka päivä.
Tervetuloa!*



HOTELLI INARI
PL 94, 99870 INARI
puh. (016) 671 026
faksi (016) 671 047

LEMMENJOKI 2010

Veneaikataulu ♦ Timetable ♦ Fahrplan

	AAMU		ILTA	
Njurguilahti	10:00 ↓	13:00 ↑	17:00 ↓	20:00 ↑
Ravadas	10:40 ↓	12:00 ↑	17:40 ↓	19:00 ↑
Kultalan Hamina	11:30	→ 11:40	18:30	→ 18:40

7.6. - 16.6. vain iltavuorot, evenings only, nur abends

17.6. - 15.8. aamu- ja iltavuorot, both mornings and evenings, morgens und abends

16.8. - 17.9. vain iltavuorot, evenings only, nur abends

NJURGUILAHTI - RAVADAS 13 € / hlö / yksi suunta
13 € / pers. / one way

NJURGUILAHTI - KULTALAN HAMINA 16 € / hlö / yksi suunta
16 € / pers. / one way

Pyydämme varaamaan paikat
Please book beforehand. Platzreservierung voraus, bitte.
Hinnat sitoumuksitta!

AHKUN TUPA
LEMMENJOEN LOMAMAJAT OY tel. (016) 673 435, 040 755 4306

LEMMENJOEN
MATKAILUPALVELUT OY tel. 040 484 4511

VEIKKO JOMPPANEN tel. 0400 137 090

OLAVI JOMPPANEN tel. 040 770 5201

HEIKKI PALTTO tel. (016) 673 413, 040 756 9075

VENEKULJETUKSET LEMMENJOELLA

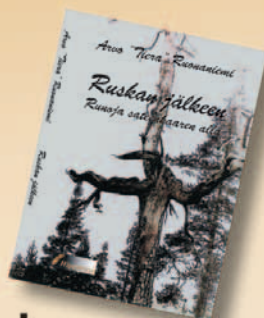
Tavarakuljetukset kulta-alueelle

Veikko Jomppanen

0400 137 090

Kysy myös poronlihaa

LAPIN KULTAA tarinoina ja hippuina



Tilaa nyt nettikaupasta

Uudet ja vanhat Lapin tarinat, kultahiput ja kullankaivuvälineet

www.hipputeos.fi



Hipputeoksen
kullankaivu-
välineet
myynnissä myös
**Kutturantien
Kultakioskissa**



Tilaa välineet ennakoon netistä tai osta paikanpäältä

www.hipputeos.fi



Pajutie 3, 04310 Tuusula Puh. 040-545 4833



.536

Lapin Kallankaivajain Liitto Ry,
PL 86. 99871 INARI



PANIMO!



Panimo Pub
avoinna klo 10 - 02



Eduulliset majoitushinnat. 1 - 4 hengen huoneet, kelomökkejä.
Lemmenjoella kaivos ja kämpä. Pubissa talon olutta ja hyvää seuraa.



**Saariselän Majatalo
& Panimo Pub**

Tel +358 16 6756500

Fax +358 16 6756 581

panimo@saariselanpanimo.fi

www.saariselanpanmo.fi